

MTA TK Gyerekesély Műhelytanulmányok 2013/1

Hevesi kistérség

A kistérségben élő gyermekek, fiatalok és családjaik helyzetének, igényeinek és szükségleteinek felmérése 2013

Fekete Attila

**MTA TK
Budapest
2013**

Készült a TÁMOP-5.2.1 támogatásával

Írta: Fekete Attila

Szerkesztette: Bauer Zsófia

Kiadja az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont

1014 Budapest, Országház u. 30.

<http://gyerekesely.tk.mta.hu/>

ISSN 2064-910X

Tartalom

1. Összefoglaló	3
2. A helyzetfelmérés módszerei	6
3. Demográfiai jellemzők	10
4. Foglalkoztatottság	12
5. Anyagi helyzet	14
6. Lakáshelyzet.....	19
7. Oktatás, nevelés	22
8. A gyermekek szükségleteinek kielégítettsége.....	31
9. Egészség.....	35
10. Településsel, kistérséggel kapcsolatos vélemények.....	37
11. Gyerekszegénység elleni program	38

1. Összefoglaló

A korábbi felméréshez képest a kistérségi mintát átalakítottuk, hogy a roma népesség aránya a ténylegesnél várhatóan ne mutakozzon nagyobbnak, s a kistérség helyzete pedig összességében rosszabbnak. **A kiegyenlítettebb minta ellenére a kistérségi helyzete szinte minden témakörben rosszabb, mint 2011-ben.**

A kistérségben zajló demográfiai folyamatok, ha nem is erősítik, de nem is gyengítik a gyermekes családok szegénységi kockázatát.

A magas szegénységi kockázatú háztartástípusok közül az országos átlaghoz képest ugyan jóval magasabb a három és több gyermekes háztartások aránya, de gyakorlatilag nem mozdult el a 2011-es szinthez képest.

A kistérség legnagyobb problémája továbbra is a nagyarányú, növekvő munkanélküliség, illetve a foglalkoztatottság egyre alacsonyabb szintje.

A munkaviszonnyal rendelkezők aránya évről évre csökken, s egyre jobban elmarad az országos átlagtól. Ezzel a jelenséggel párhuzamosan viszont a gyermekes háztartásokban élő munkanélküliek aránya emelkedik évről-évre, s már megközelíti az országos érték háromszorosát. Ennek eredményeképpen a foglalkoztatott nélküli gyerekes háztartások aránya növekedett.

A gyermekes családok szegénységi kockázata az egyre alacsonyabb iskolázottsági szint miatt is növekedett.

A gyerekes családokban növekedett a csak 8 általánost végzettek aránya. Várható az alacsony iskolázottsági szint újratermelődése is, hisz a szülők harmada el sem várja gyerekétől, hogy érettségit szerezzen.

Az elmúlt években az országos átlaghoz képest jelentősen csökkent a gyermekes családok jövedelme, s ennek következtében nőtt a szegénységben élő gyerekek aránya.

A megkérdezettek saját bevallása szerint a háztartások közel 15%-a él nélkülözések között, az alapvető szükségletekben hiányt szenvedő háztartások aránya növekedett, már a megkérdezett családok felében fordult elő, hogy ennivalóra sem jutott pénz.

A gyerekes háztartások lakásminősége romlott és jelentősen elmarad az országos átlagtól.

A substandard lakások aránya eléri a 18%-ot míg az országos 3%. A kérdezőbiztosok szubjektív megítélése szerint a lakások mintegy ötöde nem biztonságos egy gyerek számára.

Az oktatási intézmények nincsenek felkészülve sem arra, hogy a roma tanulók aránya még magasabb lesz, sem arra, hogy jelentős részük magas szegénységi kockázatú családból fog érkezni. Az oktatási intézményeket vegyesen ítélték meg, az óvodákkal lényegesebben elégedettebbek a szülők, mint az iskolákkal.

Sokan panaszkodtak az iskolák felszereltségére, s a tanárok hozzáállására. A tanárokkal szemben kifogásolták mind a gyerekekhez, mind a szülőkhöz való hozzáállásukat. A szülők véleménye alapján a gyerekközösségekben egyre terjed az agresszivitás, a drog- és a túlzott alkoholfogyasztás.

A gyermekek szükségleteinek kielégítettsége nem csak az országos átlagtól marad el, hanem a 2011. évi kistérségi szinttől is.

Legnagyobb visszaesés a minőségi táplálkozás terén mutatkozik, míg egyetlen elemként a tanulási lehetőségek javultak.

A rossz anyagi körülmények hatása a magzati fejlődéstől a betegségek kialakulásáig fokozottabban mutatkozik meg.

Országosan átlagosan minden tizedik gyerek születik alacsony, 2500 grammnál kisebb súllyal. A kistérségben viszont a vizsgálati minta alapján minden negyedik gyerek, ami azzal a következménnyel is jár, hogy egyes betegségek előfordulásának kockázata sokkal magasabb az átlagosnál. A betegségek előfordulási gyakorisága megközelítőleg duplája a kistérségben annak, mint ami az országos átlag.

A Gyerekszegénységi Program ismertsége, elterjedtsége jónak nevezhető.

A kérdezettek harmada hallott arról, hogy a kistérség részt vesz az országos Gyerekszegénység elleni programban. Ez mindenképpen a program jó kommunikációját jelzi. A legkiemelkedőbb - kérdőívvel mérhető eredmény - a gyerekek sportolási lehetőségekhez való hozzásegítése.

2. A helyzetfelmérés módszerei

A kistérségben élő gyermekes családok életkörülményeinek bemutatását egy reprezentatív kérdőíves felvétel alapján készítettük el. Mind a mintaválasztást, mind az adatok elemzését az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Gyerekesély-kutató csoportja végezte 2013 márciusában, illetve júniusában. Az adatok felvételét, a kérdőívek lekérdezését a Budapesti Corvinus Egyetem hallgatói hajtották végre 2013. április 2-7. között.

A vizsgálati minta

A lekérdezéshez szükséges reprezentatív mintát többlépcsős, csoportos valószínűségi mintavételi eljárással alakítottuk ki. Feltételeztük, hogy a gyermekes háztartások életkörülményeit befolyásolja:

- a háztartásban élő gyermekek száma (1, 2, 3 vagy több gyermek),
- a háztartás lakóhelye (kistérségi központ, 1000 fő feletti települések, 1000 fő alatti települések),
- a háztartás roma kisebbséghez való tartozása (roma, nem roma).

Ara törekedtünk, hogy a fenti kategóriák mindegyike reprezentálva legyen a mintában. Mivel a kisebbséghez való tartozásról nincsenek - hozzáférhető - háztartás szintű adatok, a roma népesség településen belüli arányát vettük alapul, melynek megállapításakor jegyzői becslésekre hagytuk. Ez alapján a 10% alatti, 10-35% közötti, 36% feletti roma népességi arányú települések csoportjait alakítottuk ki.

A minta kialakításának első lépéseként a kistérséget alkotó 17 településből kiválasztottuk, hogy melyek vegyenek részt a vizsgálatban. Ehhez a településeket csoportosítottuk a nagyságuk (kistérségi központ, 1000 fő alatti, illetve feletti települések) és a roma népesség aránya szerint.

1. tábla: A kistérségi településminta kialakítása

Kisebb település alacsony roma aránnyal	Hevesvezekény, Zaránk
Kisebb település közepes roma aránnyal	Tarnaszentmiklós
Kisebb település magas roma aránnyal	Tarnabod , Erk
Nagyobb település alacsony roma aránnyal	Boconád , Tarnaméra, Tenk
Nagyobb település közepes roma aránnyal	Átány , Erdőtelek, Kisköre, Pély , Tiszanána
Nagyobb település magas roma aránnyal	Kömlő , Tarnaörs, Tarnasdadány
Kistérségi központ	Heves

A táblázatban vastag, dőlt betűvel emeltük ki a 2011-es felmérésben szerepelt településeket. Megállapítható, hogy akkor a 3 magas roma arányú nagyobb települések közül kettő is kiválasztásra került, míg az alacsony roma arányú települések (sem nagyobbak, sem a kisebbek) nem képviseltették magukat a mintában. Emiatt a felmérésben a roma népesség aránya a ténylegesnél várhatóan nagyobb, a kistérség helyzete pedig összességében rosszabbnak mutatkozott.

Annak érdekében, hogy a 2013-as felvétel adatai időben összehasonlíthatók legyenek a 2009- es és 2011-es felvételével, az említett torzítást nem településcserével, hanem a mintába kerülő települések számának növelésével igazítottuk ki: a felmérést kiterjesztettük Zaránk és Boconád településekre is – aláhúzással kiemelt települések - így minden településkategória képviselteti magát a mintában. A lekérdezést tehát a táblázatban vastag betűvel kiemelt településeken - Átány, Boconád, Heves, Kömlő, Pély, Tarnabod, Tarnaszentmiklós, Tarnasdadány, Zaránk - hajtották végre az egyetemi hallgatók.

Következő lépésben a népesség nyilvántartás adataiból a kiválasztott településeken gyerekszám szerinti rétegzett mintát alakítottunk ki a gyermekes háztartások közül. Mivel a gyermekes háztartások nagy része a kistérségi központban él, ezért

a mintaválasztás során Hevesen 10%-os, a községekben 25%-os merítéssel dolgoztunk. A lekérdezés során azonban nagyszámú visszautasításba ütköztünk, emiatt a minta elemszáma lecsökkent. Végül súlyozással Hevesen 10% a községekben 20%-os reprezentatív minta került kialakításra.

2. tábla: A kistérség vizsgált településein élő gyermekes háztartások száma összesen és a súlyozott vizsgálati mintában (db)

település	gyermekes háztartások							
	populáció				minta			
	egy	kettő	három és több	összesen	egy	kettő	három és több	összesen
Átány	42	39	67	148	8	8	13	29
Boconád	66	43	21	130	13	9	4	26
Heves	519	335	212	1066	52	33	21	106
Kömlő	85	73	86	244	17	15	17	49
Pély	90	48	41	179	18	10	8	36
Tarnabod	30	15	54	99	6	3	11	20
Tarnaszentmiklós	32	33	30	95	6	7	6	19
Tarnaszárd	41	45	54	140	8	9	11	28
Zaránk	20	8	7	35	4	2	0	6
összesen	925	639	572	2136	132	96	91	319

forrás: KEKKH nyilvántartás

A kutatás kérdőíve

Az adatfelvétel során a mintába került családok körében elsőként egy háztartás kérdőív került kitöltésre. Ebben először a háztartás szerkezetére kérdeztünk rá. Minden háztartástagról felvettük az alapinformációkat: megkérdeztük a nemét,

életkorát, iskolai végzettségét, gazdasági aktivitását. Információt gyűjtöttünk a jövedelmi viszonyokról, segélyekhez, támogatásokhoz való hozzáférésről, a háztartás anyagi lehetőségeiről, a lakás állapotáról. Következő lépésben a háztartásban élő minden gyermekről külön kérdőívet vettünk fel. Ebben rákérdeztünk a gyermek-szükségletek kielégítettségére, a gyerekek egészségi állapotára, oktatási előmenetelére. (A kérdőíveket a 2. sz. mellékletben közöljük.)

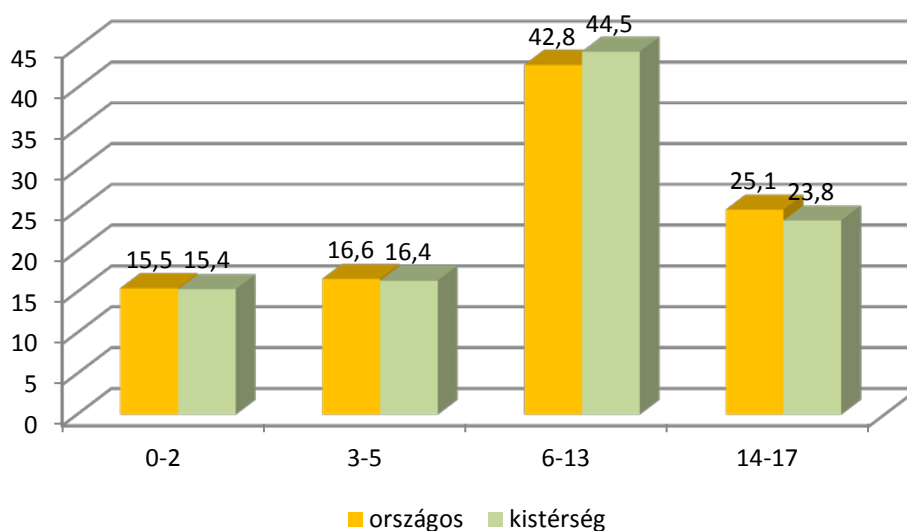
A kérdőív kialakításakor a korábbi helyzetfelmérés kérdőívét tekintettük kiindulási alapnak, amelyet tapasztalataink alapján módosítottunk. Új témákat vezettünk be, egyes kérdéseket átfogalmaztunk, s az országos adatokhoz való viszonyítás érdekében – ahol lehetett, érdemesnek mutatkozott – kérdéseinket összehangoltuk a TÁRKI Háztartásmonitor kérdőívével.

Az országos referencia értékek egy része így a TÁRKI 2012-es országos reprezentatív felméréséből származik (TÁRKI Háztartásmonitor 2012), más része pedig a 2011-es Népszámlálás adataiból. A gyermeki szükségletek kielégítettségét pedig szintén országos szintű KSH adatokkal hasonlíthatjuk össze, egy 2009-ben végzett felmérés EU-SILC indikátoraival.

3. Demográfiai jellemzők

A fiatalkorúak életkori megoszlása a kistérségben szinte teljesen ugyanazt a mintázatot követi, mint az országos eloszlás. Mindössze a 6 év fölötti korcsoportok esetében látható egy minimális eltérés.

1. ábra: A kistérségben élő gyermekek életkori eloszlása (%)¹

Azonban ha a fiatalkorúak arányát a népességben belül vizsgáljuk, akkor azt tapasztaljuk, hogy Heves környéke - az országos mutatókhoz képest - egy fiatalos kistérségnek nevezhető.

A száz aktívkorúra jutó gyerekszám magasabb az országos átlagnál. Míg országosan 100 aktívkorúra 24, addig a hevesi kistérségben 31 gyerek jut. A fiatalok magasabb arányát mutatja a 100 gyermekkorúra jutó időskorúak aránya is. Ennek a mutatónak az értéke országos szinten 161, míg a kistérségben csak 123.

¹ KSH népszámlálás 2011

(Ugyanakkor 100 aktívkorúra 38 időskorú jut, ami pontosan megegyezik az országos szintű adattal.)² A fiatalok magas aránya magyarázható azzal, hogy a gyerekek között kirívóan magas a romák aránya.

Szociológus körökben időnként polémiára ad okot, hogy kit tekintünk romának. Mi abból indultunk ki, hogy az a roma, aki annak vallja magát. A népszámláláshoz hasonlóan kérdőívünkben két kérdéssel arra kérdeztünk rá, hogy a megkérdezett első- és másodsorban milyen nemzetiségűnek vallja magát. Ezt egészítettük ki azzal, hogy van-e olyan személy a háztartásban, aki romának tekinti magát. Azokat a gyerekeket tekintettük romának, akik háztartásában legalább egy személy romának tartotta magát.

A korábbi felméréshez képest a kistérségben élő roma fiatalok aránya összességében nem mutat eltérést, ami egyben azt is jelenti, hogy ez a mutató az országos átlaghoz képest kimondottan magasnak nevezhető.

3. tábla: A 0-17 éves roma gyermekek aránya korcsoportonként (%)

korcsoport	nem roma	roma
0 - 2	34,4	65,6
3 - 5	37,6	62,4
6 - 13	43,6	56,4
14 - 17	52,7	47,3
kistérség összesen	43,8	56,2
országos ³	88,7	11,3

² KSH Népszámlálás 2011 adatai alapján

³ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

A táblázatból kitűnik, hogy a roma gyerekek aránya a legfiatalabb korcsoportban a legmagasabb. (3. tábla) Ez azt jelenti, számolni kell azzal, hogy az elkövetkezendő években az oktatási intézményekben egyre magasabb lesz a roma származású gyerekek aránya.

A magas szegénységi kockázatú háztartástípusok közül a kistérségben az országos átlaghoz képest jóval magasabb a három és több gyermekes háztartások aránya. A mutató úgy tűnik stagnál, szinte megegyezik a korábbi felmérés értékével (29,9%).

4. tábla: A magas szegénységi kockázatú háztartástípusok előfordulása a mintában (%)

	országos ⁴	kistérség
egy szülő gyermekkel típusú háztartások	22	14,4
három és többgyermekes háztartások	14,2	28,8

Figyelemre méltó, hogy a három és többgyermekes háztartások kétharmada - ami az összes gyermekes háztartás ötöde - roma háztartás. Ez azt mutatja, hogy az oktatási intézményekben nem csak arra kell felkészülni, hogy a roma tanulók aránya még magasabb lesz, hanem arra is, hogy jelentős részük magas szegénységi kockázatú családból fog érkezni.

4. Foglalkoztatottság

Vitathatatlan, hogy a kistérség legnagyobb problémája a nagyarányú, növekvő munkanélküliség, illetve a foglalkoztatottság egyre alacsonyabb szintje. A gyermekes családokban élő aktív korúak (16-62 évesek) alig harmada tekinthető munkaerőpiaci szempontból aktívnek. (Az alkalmi munkavállalók

⁴ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

nélkül ez az arány a 30%-ot sem éri el.) A munkaviszonnyal rendelkezők aránya évről évre csökken, s egyre jobban elmarad az országos átlagtól. Ezzel a jelenséggel párhuzamosan viszont a gyermekes háztartásokban élő munkanélküliek aránya emelkedik évről-évre, s már megközelíti az országos érték háromszorosát. (5. tábla)

5. tábla: A gyermekes családokban élő aktív korúak gazdasági aktivitása (%)

	országos ⁵	kistérség		
	2012.	2010.	2011.	2013.
aktív	53,2	45,7	37,3	32,7
munkanélküli	11,7	10,1	17,5	28,5
gyes-en lévő	10,5	12,4	12,3	11,4
nyugdíjas	5,5	5,0	5,8	5,0
eltartott	19,8	26,8	27,2	22,3
összesen	100	100	100	100

A fentiek tükrében nem meglepő az a sajnálatos tény, hogy a foglalkoztatott nélküli gyermekes háztartások aránya (ahol tehát egyetlen családtagnak sincs munkaviszonyból származó jövedelme) 36%-ról 44%-ra növekedett.

A munkalehetőségek hiánya mellett az elhelyezkedést jelentősen nehezíti az itt élők alacsony iskolázottsági szintje is: a gyermekes családokban élő felnőttek 55%-a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik.

A korábbi felmérés 48%-os értékéhez képest ez markáns növekedést jelent, s egyben arra figyelmeztet, hogy a gyermekes családok szegénységi kockázata az alacsony iskolázottsági szint miatt is növekedett.

⁵ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

6. tábla: A gyermekes családokban élők legmagasabb iskolai végzettsége (%)

	fő	%
kevesebb, mint 8 általános	92	9,9
8 általános	418	45,2
szakmunkásképző; szakképzés érettségi nélkül	234	25,3
érettségi	144	15,6
felsőfok	37	4,0
összesen	924	100

5. Anyagi helyzet

Az alacsony foglalkoztatottság következtében a kistérségben élő gyermekes családok (bevallott) jövedelmének átlagos értéke a gyermeket nevelő családok országos jövedelemátlagának fele (51,3%), míg 2011-ben még 84%-a volt. Az alacsonyabb átlagos jövedelem a szegénységi ráta növekedésével is együtt jár: a kistérségben a 0-17 éves gyermekek 70%-a szegénységben él (a gyermekszegénység mértéke országosan 26%). Jól látható, hogy az elmúlt években az országos átlaghoz képest jelentősen csökkent a gyermekes családok jövedelme, s ennek következtében nőtt a szegénységben élő gyerekek aránya.

7. tábla: A szegénységben élő gyermekek aránya a 0-17 éves korosztályban (%)

	országos		kistérség	
	2009 ⁶	2012 ⁷	2011	2013
medián 60%-a alatt (OECD1)	30,4	31,6	69,6	80,1
medián 60%-a alatt (OECD2)	21,9	26	64,4	69,8

A megkérdezettek saját bevallása szerint a háztartások közel 15%-a él nélkülözések között és az ötödét sem éri el azoknak az aránya, akik úgy ítélik meg, hogy anyagilag jól kijönnek. A gondok nélkül élők aránya pedig az egy százalékot sem éri el.

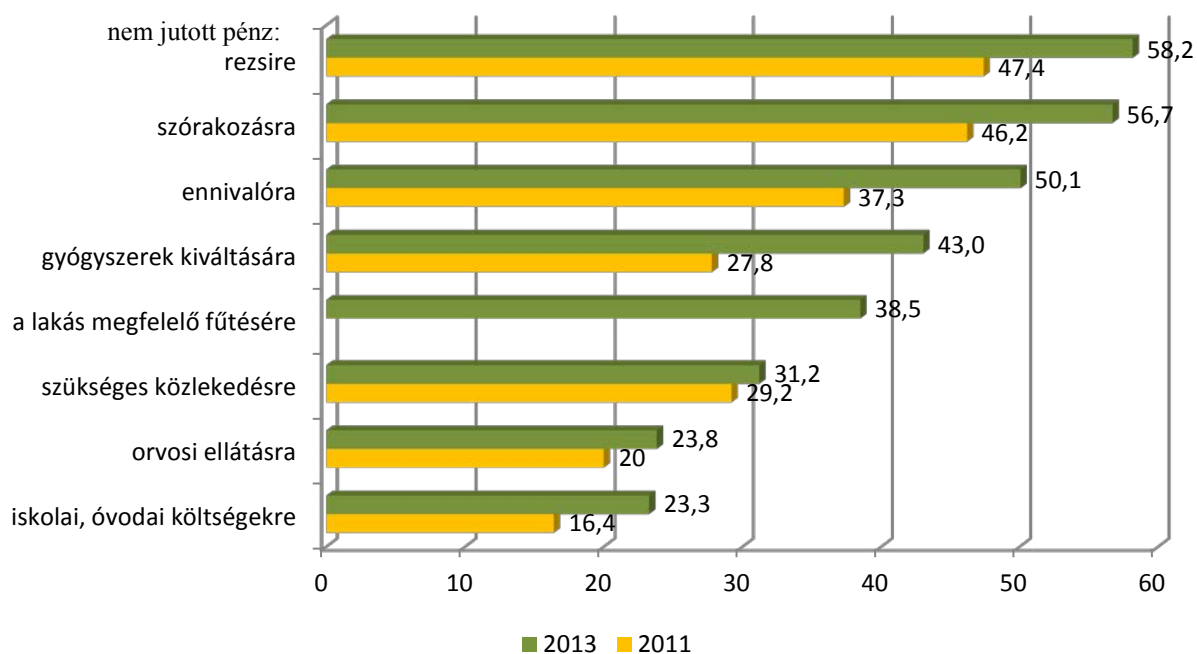
A gyermekes családok nagy hányadát érintő szegénység az alapvető szükségletek kielégítetlenségének, kielégíthetetlenségének mértékének növekedésében is megmutatkozik.

A lakásfenntartás költségei évek óta a legnagyobb terhet jelentik a háztartások költségvetésében. A kistérségben a gyermekes háztartások közel 60%-nál fordult elő, hogy a rezsi kifizetésére már nem jutott elegendő pénz. De nemcsak a rezsi fizetése a problémás, hanem a sokkal fontosabb ennivalóé is. Figyelemfelhívó, hogy a megkérdezett családok felében előfordult, hogy nem jutott pénz ennivalóra.

⁶ TÁRKI Háztartásmonitor 2009

⁷ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

2. ábra: A háztartások néhány alapvető szükségletének kielégítettsége (%)

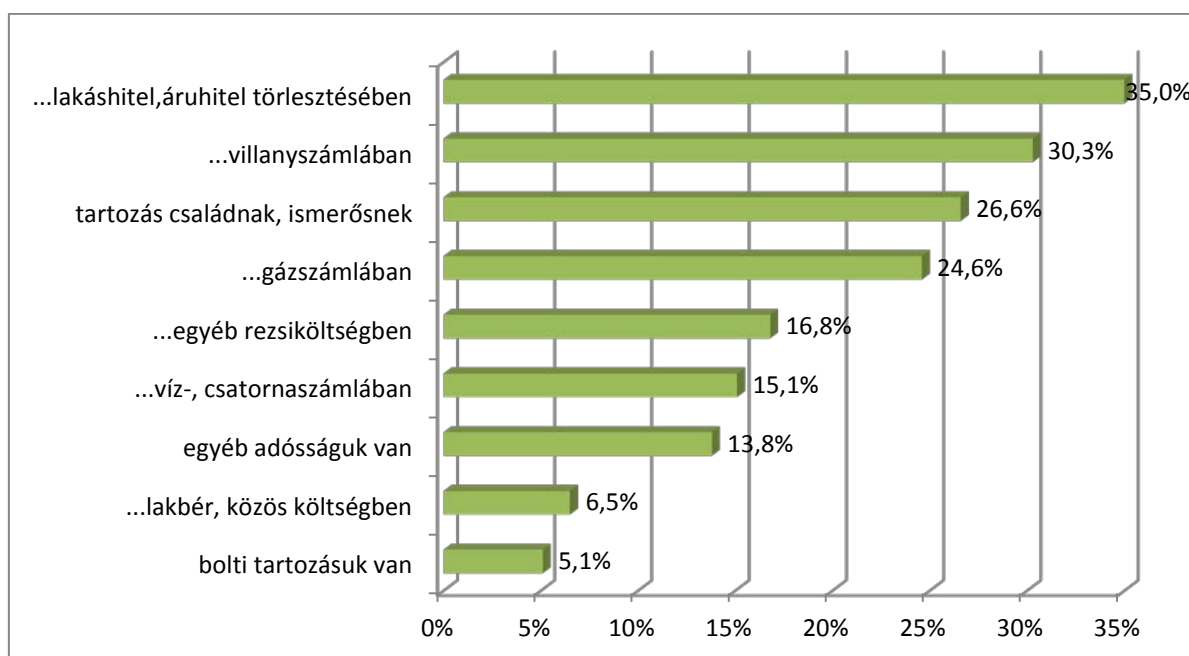
A helyzetet az is súlyosbítja, hogy bizonyos szükségletek kielégítése fel sem merül. Így a háztartások harmada nem is költ a családdal való együttlétre, szórakozásra, míg orvosi ellátásra a megkérdezett háztartások ötöde nem fordít egy fillért sem. Az is figyelemkeltő, hogy a korábbi felméréshez képest a szükségletek kielégítetlenségének sorrendje nem változott, de a hiányt szenvedő háztartások aránya minden tétel esetében növekedett.

Összességében a családok közel 90%-a számolt be hó végi pénzzavarról. Ugyanakkor megtakarított pénze csak a háztartások 15%-ának van. Azok a háztartások, amelyek hó végén pénzzavarba kerülnek, jellemzően nem tudnak a megtakarításaikhoz nyúlni, mert 90%-uknak nincs félretett pénze. Azonban azok, akik rendelkeznek megtakarítással sem érezhetik sokkal biztosabbnak a helyzetüket. Jövedelem kiesés esetén, azaz ha hirtelen megszűnne minden bevétele a háztartásnak, akkor átlagosan 5-6 hónapig tudnának megélni a félretett

pénzükből, de közel harmaduk csak egy hónapig tudná „kihúzni”.

A háztartások romló anyagi helyzetének következtében az eladósodás is egyre több családot fenyeget. A megkérdezett háztartások felének van valamilyen tartozása, melynek összege 4.700 Ft-tól 8.000.000-ig terjed. A tartozások átlagosan 800.000 Ft-ra rúgnak, de az adósok felénél az elmaradás nem éri el a 150.000 Ft-ot.

3. ábra: Eladósodás mértéke a gyermekes háztartások között (%)

A legnagyobb problémát a hiteltörlesztés mellett a lakás villanyszámlájának kiegyenlítése okozza. A háztartások harmadának van valamilyen – lakás vagy áru – hitel elmaradása, s 30% nem tudja időben befizetni a villanyszámlát. Úgy tűnik a tartozásokat családtól, ismerősöktől származó kölcsönökből próbálják fedezni, de sikertelenül, hisz a háztartások negyedének feléjük is fennálló elmaradása van.

A tartozás sok esetben már oda is elvezetett, hogy a közműveket ki kellett kapcsolni. A háztartások 18%-ában fordult elő, hogy lekapcsolták a villanyáramot,

a gázt és a vizet a családok 16 illetve 12%-a volt már kénytelen nélkülözni tartozás miatt.

Ha lehetőségük van rá, az áramot kapcsolatják vissza elsőként: ott jártunkkor azoknak a háztartásoknak, amelyeket valaha lekapcsoltak a hálózatról 28%-a volt áram nélkül, míg ugyanez a mutató a víz esetében közel 50%, a gázszolgáltatás esetében pedig meghaladja a 60%-ot.

A tartozások miatt a háztartások ötöde tart attól, hogy elveszítheti otthonát. Természetesen, akiknek elmaradásuk van hiteltörlesztésben, azok fokozottabban érzik ennek a veszélyét. Közülük 60% gondolja úgy, hogy elvehetik lakását.

A szegény háztartások számára nagy segítséget jelentenek a természetbeni juttatások.

A természetbeni ellátások közül legtöbbször a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesültek, 63%-uknak engedték el a tankönyv és gyermekintézmény térítési díját. A természetbeni juttatások közül még jelentősnek mondható a szociális étkeztetés, az élelmiszer illetve tüzelő juttatás és a közgyógyellátás. Ezek mindegyikéhez a gyerekes háztartások megközelítőleg negyede jutott hozzá. (8. tábla).

8. tábla: Milyen természetbeni ellátásokban részesültek az elmúlt 12 hónapban? (%)

természetbeni juttatás	kapott
tankönyv, gyermekintézmény térítési díja	62,8
szociális étkeztetés	28,8
élelmiszer, tüzelő juttatás	25,5
közgyógyellátás	23,6
családsegítés, gondozás családsegítőtől vagy gyermekjóléti szolgálatától	7,0
fogyatékosokat támogató szolgálat, fogyatékosok nappali intézménye	1,8
adósságkezelési szolgáltatás	1,6

A vázolt anyagi gondok ellenére a családok alig harmada tartja magát szegénynek és 15% pedig egyenesen úgy gondolja, hogy nem szegények (9. tábla).

A háztartások ötöde érzi úgy, hogy 3 évvel korábban rosszabbul éltek, tehát azóta jobbra fordult soruk. Ezzel szemben közel egyforma arányban - 40-40% - vannak azok a családok, akik szerint nem változott a helyzetük, vagy rosszabb lett. A jövőbe pesszimistán tekintenek, 60% szerint családja helyzete 3 év múlva rosszabb lesz, míg mindössze a kérdezettek kevesebb, mint ötöde lát reményt javulásra.

9. tábla: Ön mit mondana a szegénységről: jelenleg Önök...? (%)

	háztartás	%
teljes mértékben szegények,	95	30,2
bizonyos értelemben szegények	174	55,1
nem szegények	47	14,7
összesen	316	100

6. Lakáshelyzet

A bérlakások aránya Magyarországon igen alacsony, a gyermeket nevelő családoknak is alig 7%-a él bérlakásban, míg a kistérségben ez az arány még alacsonyabb.

A lakások minősége jelentősen elmarad a magyarországi átlagtól, az úgynevezett substandard lakások aránya (18%) lényegesen magasabb, mint ami a gyerekes családok körében országosan jellemző (3%) és a mutató értéke valamelyest romlott is 2011-hez képest. A lakások felszereltsége tehát nem csak rosszabb az országos

átlagnál, hanem a lemaradás fokozódik is. A háztartások több, mint 10%-ában nincs vezetékes víz, s annak hiányában nincsen WC, fürdőszoba. A WC, fürdőszoba nélküli lakások aránya 10-ről 14%-ra növekedett, míg az országos átlag 3% körüli (10. tábla).

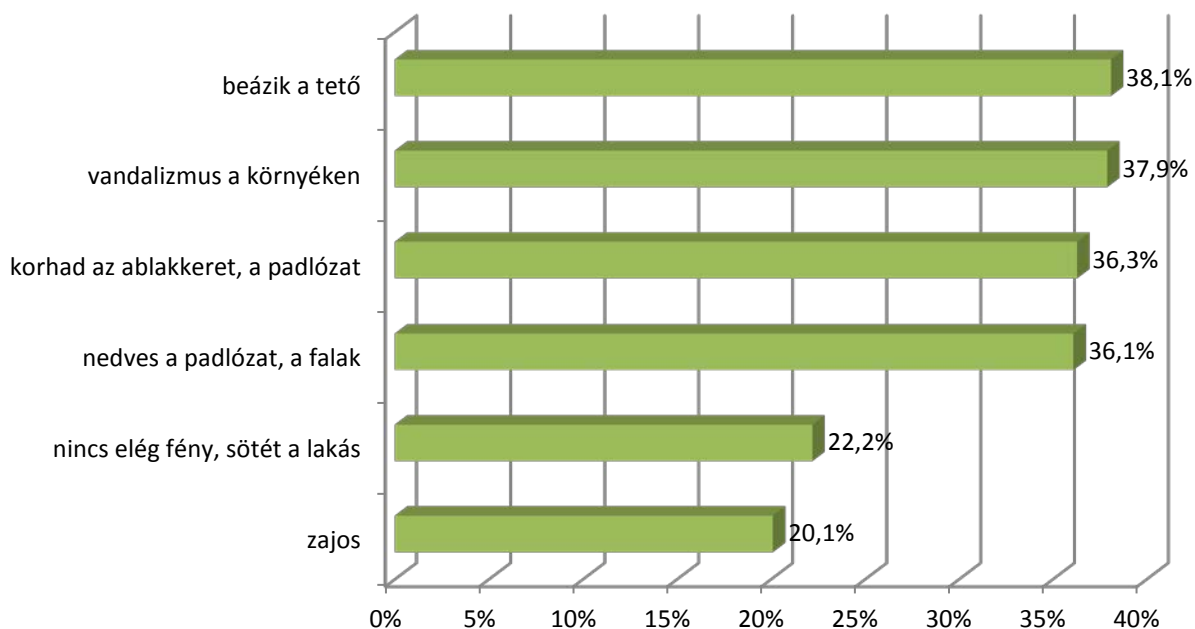
10. tábla: A gyermekes háztartások lakásainak főbb jellemzői (az összes lakás %-ában)

	országos	kistérség	
	2012 ⁸	2011	2013
bérlakás	6,8	2,2	2,8
nincs fürdőszoba	2,5	9,1	13,5
nincs vezetékes víz	2,3	11,2	11,2
nincs WC	2,5	10,1	14,5
zsúfolt lakás	12,3	21,7	25,8

Nem csak a lakások felszereltsége hagy kívánni valót maga után, de az állapotuk is rossz. A kérdezettek közel 40-40%-a panaszkodott arra, hogy beázik a tető, nedves a padlózat, vagy a falak, korhadnak az ablakkeretek, vagy a padlózat. A megkérdezett háztartások ötödében pedig nincs elég fény.

⁸ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

4. ábra: A gyermeket háztartások lakásainak állapota (az összes lakás %-ában)

Ráadásul a környéken jellemző az erőszak, a bűnözés, a vandalizmus (38%) és a lakások ötöde zajos, vagy az utcáról beszűrődő zajok, vagy a szomszédok hangoskodása miatt.

A lakások állapotáról, illetve környezetéről a kérdezőbiztosok maguk is véleményt alkottak. Véleményük alapján egy tisztos szegénység képe bontakozik ki.

A lakások nagy többségét - 70-80% közötti arányban - a kérdezők tisztának, rendezettnak találták, de figyelemfelkeltő, hogy mintegy ötödét úgy ítélték meg, hogy nem biztonságos egy gyerek számára.

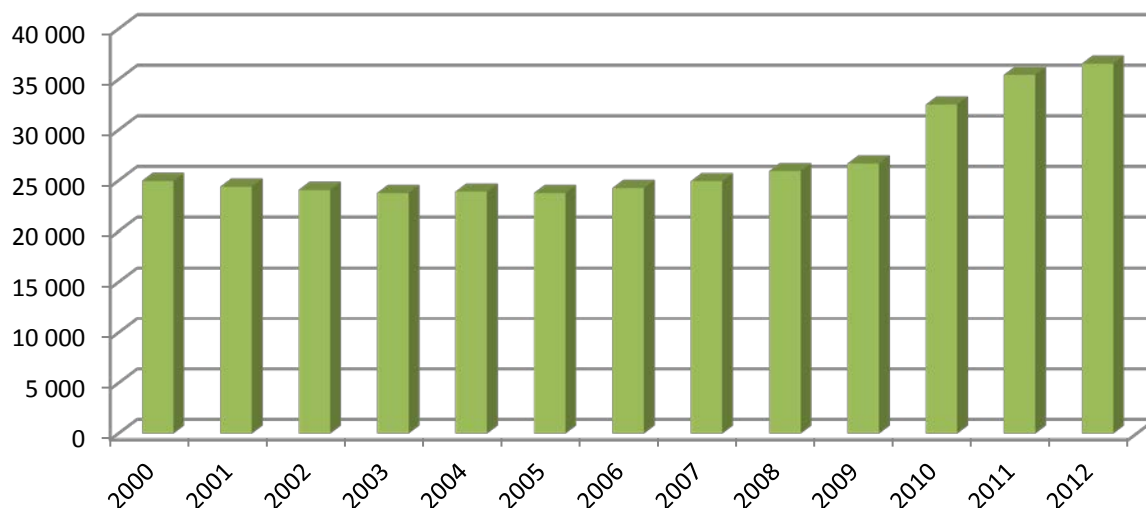
11. tábla: A kérdezők véleménye a lakásról

A lakás sötét vagy berendezése sivár, egyhangú.	31,4
A lakás mindazon helyiségei, melyeket alkalmad volt megfigyelni nagyjából tiszták	78,9
A lakás mindazon helyiségei, melyeket alkalmad volt megfigyelni, nagyjából rendezettek	77,9
Az épület biztonságos egy gyerek számára	80,5
Az udvar rendezett	70,6
A környező házak jó állapotúak, rendezettek	65,2
Az utca földút	29,5

7. Oktatás, nevelés

A 3 évnél fiatalabb gyermekek bölcsődei elhelyezésének lehetőségei a 80-as évek eleje óta az ezredfordulóig látványosan csökkentek, majd egy kvázi stagnáló időszakot követően a férőhelyek száma növekedésnek indult. A bölcsődei férőhelyek hiányát jól mutatja, hogy 2012-ben mintegy 500 gyermekkel többet írtak be bölcsődébe, mint a férőhelyek száma. Az EU tagországokban 2010-re a háromévesnél fiatalabb gyermekek legalább 33%-a számára kellett volna biztosítani a napközbeni ellátási lehetőségét, de a bölcsődei férőhelyek száma csak a megfelelő korú gyermekek 12%-ának napközbeni ellátására volt elegendő. A kistérségben adataink szerint a gyerekek mindössze 8%-a jár, avagy járt bölcsődébe. Ez a mutató a 0-17 éves korosztályra vonatkozik, ami azt jelenti, hogy nem csak az EU elvárásaihoz képest, de országos viszonylatban is igen alacsony érték. Ehhez képest jó arány, hogy a gyermekek 3%-a jár(t) Biztos Kezdet Gyerekházba.

5. ábra: A bölcsődei férőhelyek számának alakulása Magyarországon 2000-2012 között⁹

Az óvodába járás lehetőségei jelentősen jobbak, s javultak is a kistérségben. A 3-17 éves korosztály 2%-a nem járt óvodába szemben a 2011. évi 6%-al.

Azoknak a gyerekeknek az aránya azonban, akik 5 éves korukban – esetleg később – kerülnek csak be az óvodába, még mindig 15%. A mutató értéke nem csak az országos átlagot (3%) haladja meg jelentősen, de a kistérség 2011. évi szintjéhez képest is romlott a helyzet.

⁹ KSH STADAT

12. tábla: Az óvodakezdés életkora a 3-17 éves gyermekek között (%)

	országos ¹⁰	kistérség	
	2012	2011	2013
2-3 éves	76,4	68,9	61,8
4 éves	19,1	14,5	20,1
5 éves	2,6	9,6	14,3
6 éves	0,4	1,2	1,5
nem jár	-	5,8	2,2
összesen	100	100	100

A késői óvodába kerülés okai között feltehetően nem a férőhelyhiány játszik szerepet, a megkérdezett szülőknek csupán 7%-a nyilatkozott úgy, hogy gyermekét nem vették fel az óvodába, amikor kérte.

Az óvodákról alapvetően jó véleménnyel vannak a szülők. 70-80% nyilatkozott kifejezetten pozitívan mind a személyi, mind a tárgyi feltételekről. Alig 6% állította, hogy nem jók az óvónők, illetve 3% szerint nem megfelelő a gyerekközösség.

A gyerekközösséggel az lehet a szülők problémája, hogy viszonylag sok olyan gyerek is jár az óvodába, aki erőszakos, verekedő, 23% állította ezt. Az óvodákkal kapcsolatosan még egy probléma emelkedik ki, mégpedig a csoportok magas létszáma.

¹⁰ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

13. tábla: Az óvodákról alkotott vélemény

	egyáltalán nem jellemző	inkább nem jellemző	inkább jellemző	nagyon jellemző
Jók az óvónők.	5,8	12,5	12,2	69,5
Az óvodában figyelembe veszik a gyerek kéréseit, igényeit.	0	9,9	19,5	70,6
Partnernek tekintik a szülőket.	2,2	11,2	17,3	69,3
A szülők bekapcsolódhatnak a programok kialakításába, szervezésébe	2,4	6,2	15,9	75,5
Jó a gyerekközösség.	3,1	1,8	20,9	74,2
A gyerek jól fejlődik.	1	2,9	14	82,1
Az óvoda berendezése, bútorzata megfelelő.	0	3,2	15,9	80,8
Az óvoda játékokkal, eszközökkel való felszereltsége megfelelő.	1,4	6,4	8,3	83,9
Sok az erőszakos, verekedő gyerek.	50,9	26,2	9,9	13
Túlzsúfoltak a csoportok.	62,4	11,2	15,6	10,8

Amikor megkértük a szülőket, hogy saját szavaikkal mondják el, mit tartanak az óvoda erősségeinek és hiányosságainak nagyon kevesen éltek a lehetőséggel, csak 8-10% fejtette ki véleményét. A zárt kérdésekhez képest lényegi, új információkat igazából ők sem mondtak. Azonban a vélemények óvodánkénti eltérése miatt mégis érdemes figyelmet fordítani ezekre a szülői észrevételekre. Tükröződik benne az óvodák eltérő színvonala.

A pozitívumok között elsősorban a jó óvónőket emelték ki - kivétel Boconád, ahol úgy vélték a személyi állomány nem megfelelő.

A szülők értékelték a családias légkört - Kerekerdő óvoda, Heves - hogy az óvónők nem kivételeznek, szeretik a gyerekeket - Átány - és a közvetlenséget - 3. számú óvoda, Heves. Kömlőn hasznosnak tartják a nyílt napokat, s kiemelték,

hogy bevonják a szülőket, alkalmazkodnak a gyerekek igényeihez. Pélyen ellenben a szülőkkel szembeni bizalmatlanságot hangsúlyozták, azt, hogy nem vonják be a szülőket az óvoda életébe, nem tartják velük a kapcsolatot, sőt a hozzátartozóknak még programokra sem lehet bemenni.

Az intézmények felszereltségét illetően inkább a hiányosságokat emelték ki. Boconádon tetszik a bőséges játékkészlet, Átányban, Kömlőn viszont több játékot szeretnének, míg a hevesi Csodavár óvodában a tornatermet hiányolták.

A pozitívumoknál megemlítették azt is, hogy nincsen, vagy kevés a roma az óvodában. (Boconád; Tündéerkert Református Óvoda, Heves) A szülők nagy többsége, közel 80%-a azonban egyetért azzal, hogy a roma és a nem roma gyerekek egy csoportban legyenek. Ez valószínűleg első sorban a roma szülők véleménye, hiszen azokban az intézményekben, ahol nagyon magas a roma tanulók aránya 90%-ban vannak az integráció mellett, míg azokban az óvodákban, ahol egyáltalán nem jellemző a roma gyerekek magas aránya csak 62% támogatja, hogy a roma és nem roma gyerekek legyenek egy csoportban.

A gyermekek iskolakezdésének életkora országosan egyre későbbre tolódott. 1990-ben a 7 évesen iskolába kerülő gyerekek aránya még kb. tíz százalék volt, 2000-re meghaladta a harminc százalékot - manapság arányuk (adataink szerint) meghaladja az ötven százalékot. A késői iskolakezdés – főként a tankötelezettség életkorának csökkentése mellett - rontotta az általános iskola befejezésének esélyeit a hátrányos helyzetű gyermekek esetében.

14. tábla: Iskolakezdés éve

	gyerek	%
5	2	0,3
6	165	36,8
7	263	58,7
8	17	3,8
10	2	0,3
összesen	449	100

Ezért érdemelt különös figyelmet az, hogy a késői iskolakezdés a kistérségben az országos átlag felett van: a 7 évesen és később iskolába kerülő gyerekek aránya közel 60%. Közülük 5%-a iskolaéretlenség, 9% pedig a szülők kérésére maradt tovább az óvodában.

A törvényi szabályozás jelenleg főszabályként 6 éves kortól írja elő a tankötelezettséget, de lehetőséget ad még egy évet az óvodában tölteni – ha egy szakértői bizottság úgy látja jónak.

A jogszabály következményeként – legalább az első években – iskolaéretlen gyerekek sokasága kerülhet az intézményekbe, ami az iskolai kudarcok növekedéséhez vezethet.

15. tábla: Iskolai kudarcok előfordulása az iskolás gyermekek között (%)

	2011	2013
Járt-e kisegítő, felzárkóztató osztályba?	7,3	6,6
Volt-e magántanuló, vagy eltanácsolták-e valamelyik iskolából?	2,4	3,3
Ismételt-e évet az általános iskolában?	13,2	14,9

Az iskolai kudarcok aránya az előző felméréshez képest kismértékben növekedett. Azok aránya, akik kisegítő iskolába, felzárkóztató osztályba járnak valamelyest csökkent ugyan, de többször is előfordult, hogy a szülő nem tudta rendesen beazonosítani milyen jellegű iskolába jár a gyermeke.

Az iskolákkal nincsenek annyira megelégedve a szülők, mint az óvodákkal. A technikai felszereltséget, az eszközökkel való ellátottságot és a berendezést jónak ítélik, de a pedagógusok munkáját, a szülőkhöz, gyerekekhez való hozzáállást csak a megkérdezettek 50-60 százaléka tartja jónak. Kirívó, hogy a szülők negyede úgy találja, a gyerekek kéréseit, igényeit nem igazán veszik figyelembe. Az is figyelemfelhívó, hogy a szülők 57%-a szerint sok az erőszakos, verekedő gyerek. Ráadásul az önmagában is kirívóan magas mutató 2011-hez képest emelkedett. (49%)

16. tábla: Az iskoláról alkotott vélemény

	egyáltalán nem igaz	inkább nem igaz	inkább igaz	teljesen igaz
Jók a pedagógusok.	6,4	11,8	31	50,9
Figyelembe veszik a gyerek kéréseit, igényeit.	11,6	12,9	26,9	48,6
Partnernek tekintik a szülőket.	8,8	9,5	22,1	59,6
A szülők bekapcsolódhatnak a programok kialakításába	12,3	8,4	16,3	63
Jó a gyerekközösség	9,8	13,7	18,8	57,7
A gyerek jól fejlődik.	2,2	8,4	21,3	68,1
Az iskola berendezése, bútora megfelelő	4,3	7,6	14,3	73,8
Az iskola eszközökkel való felszereltsége megfelelő.	2,7	5,5	16,3	75,5
Sok az erőszakos, verekedő gyerek.	28,5	15,2	18,8	37,5
Túlszűfoltak az osztályok.	57,5	18	10,6	13,9

A gyerekközösségben az agresszivitáson túl, az alkohol- és drogproblémák előfordulása okoz nehézségeket. A válaszadók szerint gyerekeik 30%-a olyan iskolába jár, ahol jellemző a túlzott alkohol- és/vagy drogfogyasztás.

17. tábla: Mennyire jellemző az iskolában a drogprobléma, túlzott alkoholfogyasztás

	gyerek	%
nagyon jellemző	35	8,8
inkább jellemző	82	20,3
inkább nem jellemző	56	14
egyáltalán nem jellemző	229	56,9
összesen	402	100

Érdemes felfigyelnünk arra is, hogy – a gyerekesély program más kistérségeihez képest is – erőteljes a szegregáló szülői attitűd: a megkérdezettek csaknem negyede ellenzi, hogy a roma és nem roma diákok egy iskolába járjanak. Hasonlóan, mint az óvodák esetében, azokban az intézményekben, ahol - viszonylag - kevés a roma tanuló, ott jobban elzárkóznak az integrációtól.

A szülőknek a gyermekeikkel kapcsolatos elvárásai igen komolyak, avagy inkább komolytalanok, s inkább vágyálmok, hiszen sokan azt várják/szeretnék, hogy gyermekük az oktatási rendszer legfelső szintjére is eljusson. A szülők igényei és az oktatási rendszerről alkotott véleményük között ellentmondás mutatkozik. Az iskoláról nem állítottak ki jó bizonyítványt, de a gyenge alapok ellenére a gyerekek harmadától várják mégis azt, hogy felsőfokú képzettséget szerez. Meghökkenítő a másik véglet is – bár közelebb állhat a realitáshoz –, a gyerekek közel ötöde esetében azzal is megelégszenek, ha elvégzi az általános iskolát.

18. tábla: Mit gondol, gyermeke milyen iskolai végzettséghez juthat majd? (%)

	2011	2013
legfeljebb 8 osztály	7,7	16
szakiskola	18,1	14
szakközépiskola	26,4	25,3
gimnázium	7,7	11,9
felsőfok	40,2	32,9
összesen	100	100

Ugyan pozitívumokat is említettek az általános iskolákkal kapcsolatban, de számos probléma is felmerült a kérdezés során. A kifogásolt dolgok nem voltak

egységesek, de voltak olyan hiányosságok, amelyeket szinte minden kérdezett településen tapasztaltunk. Elsősorban az iskolák felszerelésére, az osztályok zsúfoltságára, valamint a lehetőségek hiányára panaszkodtak a szülők. Kömlő volt az egyetlen település, ahol egy kérdezett sem utalt a felszereltség hiányosságaira, sőt többen is említették az iskolában végzett fejlesztéseket. Átányban már a település negatívumaként is felmerült a szülőkben, hogy rossz a helyi iskola. A szülők sokat panaszkodtak a felszereltségre, valamint a rossz tanárookra. Boconádon sok pozitívumot említettek az iskolával kapcsolatban (tanárok, sportolási lehetőség), de a szülők hiányolták a kulturális programokat.

A kistérség fiataljai közül sokan nem a kistérség egyetlen középiskolájába járnak, hanem vagy Egerben, vagy Gyöngyösön tanulnak. A középiskoláról több pozitívumot említettek, mint negatívumot. Dicsérték a tanárokat, a sportolási és nyelvtanulási lehetőségeket, ugyanakkor további fejlesztéseket hiányoltak.

8. A gyermekek szükségleteinek kielégítettsége

Az anyagi helyzet csak általánosságban határozza meg, hogy a család mennyire képes a gyermekek számára fontos szükségletek biztosítására. Gyakran előfordul ugyanis, hogy a gyermekek szükségleteinek kielégítését másnál sokkal előrébb helyezik a családok. A szülők a háztartási gazdálkodáson belüli preferenciái azonban – a források szűkössége mellett – bizonyos gyermeki szükségletek kielégítését fontosabbnak, másokat halaszthatónak vagy kevésbé fontosnak ítélik meg.

Ahhoz, hogy legalább adataink egy részét országos viszonylatban is értelmezni tudjuk – bár az adatfelvétel más korcsoportot célozott meg (0-15 évesek) – felhasználtuk a KSH 2009. évi Háztartási Költségvetési és Életkörülmények Adatfelvétel EU-SILC modulját.

A gyermekek biológiai alapszükségei (táplálkozás, ruházkodás) kielégítésében a családok már rangsorolnak. Legfontosabbnak az étkezést, a meleg téli ruha biztosítását tartják, de a gyerekek mintegy 6%-ának nincs lehetősége naponta háromszor étkezni. A 2009-es adatok viszont azt mutatták, hogy a táplálkozási szükségletek tekintetében országos szinten mindössze a gyerekek 1%-a szenvedett hiányt.¹¹ Az étkezés minősége is hagy kívánni valót maga után, a gyerekek 16%-a nem jut naponta húskészítményhez, 37% pedig friss zöldséghez, gyümölcshöz. Ezzel szemben országos átlagban „mindössze” a gyerekek 13%-a nem jutott húshoz, míg 17% friss zöldséghez vagy gyümölcshöz.¹² Figyelemkeltő az is, hogy 2011-hez képest a kistérségben mennyit romlott az étkezéshez kapcsolódó szükségletek kielégíthetősége.

A gyermekek fejlődéséhez alapvetően szükséges szocializációs szükségletek a táplálkozás mögé sorolódnak. A gyerekek negyedének-ötödének nincsenek játékaik – országos viszonylatban ez az arány 13-18% - az életkornak megfelelő könyvek pedig luxuscikknek számítanak. Ezek után sajnos nem meglepő, hogy a gyerekek harmada sohasem olvas kedvtelésből.

¹¹ EU-SILC 2009 adataiból

¹² EU-SILC 2009 adataiból

19. tábla: Kielégítetlen gyermek-szükségletek aránya a kistérségben (%)

Biológiai alapszükségletek (táplálkozás, ruházat)	2011	2013
a hétköznapi napi három étkezés	3,3	6,1
hétvégén napi három étkezés	3	5,9
két pár megfelelő cipő	12,9	19
újronnan vásárolt (nem használt) ruha	6,7	29,4
meleg téli felsőruha	3,8	5,5

Szocializációs alapszükségletek	2011	2013
külön fekhely	10,6	16,4
kültéri játékok	17,4	26,7
beltéri játékok	11,7	21,5
életkoruknak megfelelő könyv	19,7	38,8

Tanulási feltételek	2011	2013
megfelelő hely tanulásra, házi feladat elkészítésére	12,1	6,7
íróasztal	27,7	23,2
minden, az iskola által elvárt felszerelés	11,5	5,5
szótár	40,8	36,2

Minőségi táplálkozás	2011	2013
legalább naponta egyszer hús, húskészítmény	6,5	16
naponta friss zöldség és gyümölcs fogyasztása	16	36,9
különleges események megünneplése	13,3	28,4

Társas kapcsolatok	2011	2013
baráti köre rendszeres meghívása közös játszás	38,4	33,6
rendszeres sportolási lehetőség (tanórán kívül)	46,1	29,4
fizetős iskolai kirándulásokon és programokon való részvétel	30,4	34,8

„Luxus” szükségletek	2011	2013
évente legalább egy hét üdülés, nyaralás	69,6	77
fizetett különóra (nyelv, zene, fejlesztő foglalkozás)	77,1	83,4
zsebpénz	48,6	37,7

A tanulási lehetőségek biztosítása az egyetlen olyan blokk, amelyben a szükségletek kielégíthetősége javult 2011-hez képest. Bár a szótárt továbbra is nélkülözhetőnek tekintik, s minden negyedik gyereknek nincs íróasztala, de csak a gyerekek mintegy 6%-ának nincs meg minden iskola által elvárt felszerelése. Ez előrelépés a 2009. évi 12%-hoz képest, s feltehetően annak köszönhető, hogy az iskolának lehetősége van biztosítani a könyveket, füzeteket, s minden más szükséges eszközt.

A társadalmi szocializáció szempontjából fontos társas kapcsolatok építése hátrébb sorolódik a szükséglet kielégítés rangsorában. A gyerekek mintegy harmadának nincs lehetősége rá, hogy fizetős iskolai kirándulásokon vegyen részt, meghívja baráti körét, vagy, hogy rendszeresen sportoljon. A sportolási lehetőséget azonban mindenképpen ki kell emelni, mert bár sokaknak nem nyílik rá módjuk, de 2011-ben még a gyerekek közel felének nem volt alkalma rendszeres testmozgásra. Az, hogy most sokkal több gyerek sportolhat, minden bizonnyal a kistérségi programnak is az érdeme. Az iskolák sporteszközökkel való kisegítése, rendezvények szervezése látványosan segítette a gyerekek mozgásigényének kielégítését.

Míg a „luxus” szükségletek kielégítése közül a zsebpénz biztosítása az előzőekhez képest nem mutat kiemelkedő hiányt, az üdülés és a fizetett különórák a gyerekek több mint háromnegyede számára tényleg a luxus kategóriába tartozik, amit a

szülők nem tudnak biztosítani.

A szükségletek kielégítése mellett a gyermeki fejlődéshez elengedhetetlen a családi körben közösen eltöltött idő. A gyerekek döntő többsége, közel 90%-a a szüleivel közösen étkezik, 60% minden nap. A gyerekek kétharmadával megbeszélik a televízióban látottakat. Viszont csak a gyerekek közel negyedével tudnak a szülők közös, nem iskolai kulturális programot szervezni.

9. Egészség

A rossz anyagi körülmények nem csak a gyermekek betegségeinek kialakulásához járulnak hozzá, de a magzat fejlődését is befolyásolják. Számos betegség visszavezethető a magzat méhen belüli fejlődésére, az alacsony születési súly pedig nagyobb eséllyel vezet egyes felnőttkori betegségek kifejlődéséhez.

Országosan átlagosan minden tizedik gyerek születik alacsony, 2500 grammnál kisebb súllyal. A kistérségben viszont minden negyedik gyerek, ami azzal a következménnyel jár, hogy egyes betegségek előfordulásának kockázata sokkal magasabb az átlagosnál.

A testileg és szellemileg fejletlenebb gyerekek aránya, a szülők elmondása alapján is magasabb, mint országos viszonylatban. Országosan a kérdezettek 2-3%-a mondta gyermekét az átlagnál fejletlenebbnek, míg a kistérségben ez az arány 5-6%.

20. tábla: Gyermekbetegségek aránya a kistérségben (%)

	országos ¹³	kistérség
hallásprobléma	2,1	4,1
látásprobléma	6,8	13,8
egyéb tartós egészségügyi probléma	7,8	14,1

A betegségek előfordulási gyakorisága megközelítőleg duplája a kistérségben, mint az országos átlag. A látásproblémával rendelkező gyerekek 80%-ának a betegsége nem súlyos, szemüveggel jól látnak.

A tartós egészségügyi problémák közül kiemelkedik az allergia és az asztma 5% körüli gyakorisággal. Figyelemfelhívó a keringési betegségek országos átlaghoz képest magas aránya.

21. tábla: Tartós egészségügyi problémák aránya a kistérségben (%)

	országos ¹⁴	kistérség
allergia	2,4	4,5
asztma	1,7	4,3
keringési betegség	0,1	2,3
mozgásszervi rendellenesség	1	1,5
emésztőrendszeri betegség	0,7	1,1
idegrendszeri betegség	0,6	1
depresszió/pszichikai betegség	0,3	1
kóros soványság	0,1	0
kóros kövérség	-	0

¹³ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

¹⁴ TÁRKI Háztartásmonitor 2012

Kiemelendő még, hogy az iskola előtt fejlesztésben részvevő gyerekek aránya a kistérségben jóval magasabb (23%), mint az országos átlag (10%).

10. Településsel, kistérséggel kapcsolatos vélemények

A háztartás kérdőívben feltettünk nyitott kérdéseket is, hogy a kérdezettek elmondassák véleményüket településükről.

Bár minden településen akadtak, akik azt felelték, hogy semmilyen pozitívumot nem tudnak említeni a lakhelyükkel kapcsolatban, számos olyan tényező felmerült a kistérségben, amelyet a kérdezettek pozitívan ítélték meg. Elmondható ugyanakkor, hogy Zaránk kivételével minden településen elsősorban a negatívumokat hangsúlyozták, a megkérdezettek a hiányosságokra hívták fel a figyelmünket.

Pozitívumként elsősorban azokat a fejlesztéseket említették, amelyek az utóbbi időkben a településeken megvalósultak. Ilyenek a zaránki ifjúsági pont, amelyet szinte minden családnál felsoroltak, valamint Tarnabodon a nemrég megnyitott játszóház. Kömlőn kiemelt helyen szerepelt az új játszótér. Az e-pontokat is hasznosnak találták, mind a fiatalok, mind a felnőttek szempontjából. Az iskolákat és a településeken lévő óvodákat is jónak tartották, ugyanakkor a hibákra is felhívták a figyelmet.

A felsorolt hiányosságok közül elsősorban a lehetőségek hiányának említése feltűnő. A felnőtteket elsősorban a beszűkülő munkalehetőségek sújtják, míg a szülők nagyobb gyermekeik kapcsán azt emelték ki, hogy a fiataloknak nincs a kistérségben szórakozási lehetőségük. Azon a településen, ahol nem épült játszótér (Átány) ott a szülők nagyon hiányolják. A kevés szórakozási lehetőség mellett nehezményezték azt is, hogy az iskolában nincsenek megfelelő programok, szakkörök, amelyek a gyerekek idejét kitöltenék. Utaltak arra, hogy hiányolják a

fellépést az egyre terjedő drogozással kapcsolatos gondok megoldására. Az említett problémák is hozzájárulnak ahhoz, hogy a szülők szerint a fiatalok nem akarnak a kistérségben maradni. Többen is felvetették, hogy nagyon kevés fiatal marad, hiszen gyakorlatilag nincs számukra munkalehetőség.

Az említett problémák másik nagy csoportja a rossz közbiztonság volt. A mintába került települések közül mindössze két helyen mondták, hogy a környezet csendes és nyugodt, biztonságos a gyerekek számára. A többi településen elsősorban a lopásokra és az erőszakos viselkedésre panaszkodtak. A közbiztonság említése kapcsán többször is felmerültek a kistérségben tapasztalt etnikai feszültségek is. A közlekedési utak minősége a kistérség egyik komoly problémája, ahogyan erre a megkérdezettek is többször utaltak. Főleg este nehéz a közlekedés, ha még közvilágítás sincsen, mint ahogy Tarnabodon megjegyezték.

11. Gyerekszegénység elleni program

A kérdezettek harmada hallott arról, hogy a kistérség részt vesz az országos Gyerekszegénység elleni programban. Ez mindenképpen a program jó kommunikációját jelzi. A különböző programelemeken a gyerekek 13%-a, míg a felnőttek 8%-a vett részt. A felnőttek önkéntesként (3%), igénybe vevőként (4%), illetve kísérőként (2%) látogatták a rendezvényeket.

22. tábla: Gyerekszegénység elleni program ismertsége a kistérségben (%)

Hallott-e arról, hogy az Önök kistérsége részt vesz a gyermekszegénység elleni programban?	34,4
Van-e olyan 0-17 év közötti gyermek, aki részt vett a gyerekesély programokban?	13
Van-e olyan más felnőtt, aki részt vett a gyerekesély programokban?	8

Biztos Kezdet gyerekházba a mintába eső gyermekeknek mindössze 3%-a járt, azonban ők több-kevesebb rendszerességgel: általában havonta több alkalommal (52,9%) és több hónapon keresztül.

MELLÉKLET

1. melléklet: A felmérés alapmegoszlásai

		háztartás	%
Előfordult-e az elmúlt 12 hónapban, hogy hónap végére elfogy a pénzük?	igen	278	87,5%
	nem	40	12,5%
	összesen	317	100,0%

		háztartás	%
Van-e Önöknek megtakarított pénzük?	van	48	15,2%
	nincs	269	84,8%
	összesen	317	100,0%

		háztartás	%
Ha nem lenne semmilyen bevételek, hány hónapra lenne ez elég	1	11	29,0%
	2	3	8,8%
	3	3	7,6%
	5	7	18,4%
	6	4	11,6%
	9	2	5,6%
	12	3	7,8%
	14	2	5,6%
	24	2	5,6%
	összesen	37	100,0%

		háztartás	%
Hogy érzi, Önök anyagilag	gondok nélkül élnek,	2	0,7%
	beosztással jól kijönnek,	57	17,9%
	éppen hogy kijönnek a havi jövedelmükből,	103	32,5%
	hónapról hónapra anyagi gondjaik vannak, vagy	112	35,2%
	nélkülözések között élnek?	43	13,6%
	összesen	317	100,0%

		háztartás	%
Előfordult-e, hogy kikapcsolták - villanyáramot?	igen	57	17,9
	nem	259	82,1
	összesen	316	100,0
Előfordult-e, hogy kikapcsolták - vizet?	igen	35	11,6
	nem	268	88,4
	összesen	304	100,0
Előfordult-e, hogy kikapcsolták - gázt?	igen	39	16,2
	nem	203	83,8
	összesen	242	100,0

		háztartás	%
Jelenleg ki van kapcsolva - villanyáram?	igen	14	28,8
	nem	36	71,2
	összesen	50	100,0
Jelenleg ki van kapcsolva - víz?	igen	16	48,0
	nem	18	52,0
	összesen	34	100,0
Jelenleg ki van kapcsolva - gáz?	igen	25	64,3
	nem	14	35,7
	összesen	39	100,0

		háztartás	%
Fenyeget-e annak veszélye, hogy tartozás miatt elveszítik a lakást	igen	59	19,9%
	nem	237	80,1%
	összesen	296	100,0%

		háztartás	%
3 évvel ezelőtt Önök_	rosszabbul éltek,	58	18,2%
	alapvetően ugyanígy éltek	128	40,4%
	jobban éltek	131	41,4%
	összesen	316	100,0%

		háztartás	%
Hogyan fog alakulni a helyzetük a következő évben?	javulni fog,	50	17,5%
	nem változik	63	22,1%
	romlani fog	172	60,4%
	összesen	285	100,0%

	nem engedhetik meg maguknak		egyéb ok		összesen	
Miért nem biztosított: két pár megfelelő cipő?	85,3	34	14,7	6	100,0	40
Miért nem biztosított: a hétköznapi napi három étkezés?	81,1	7	18,9	2	100,0	8
Miért nem biztosított: hétvégén napi három étkezés?	100,0	10	,0	0	100,0	10
Miért nem biztosított: legalább naponta egyszer hús, húskészítmény?	59,8	25	40,2	17	100,0	42
Miért nem biztosított: naponta friss zöldség és gyümölcs?	68,7	62	31,3	28	100,0	90
Miért nem biztosított: meleg téli felsőruha?	100,0	12	,0	0	100,0	12
Miért nem biztosított: külön fekhely?	51,0	18	49,0	17	100,0	35
Miért nem biztosított: kültéri játékok?	71,8	44	28,2	17	100,0	62
Miért nem biztosított: beltéri játékok?	92,4	29	7,6	2	100,0	31
Miért nem biztosított: különleges események megünneplése?	74,6	43	25,4	15	100,0	57
Miért nem biztosított: baráti köre rendszeres meghívása közös játszásra?	36,7	37	63,3	63	100,0	100
Miért nem biztosított: évente legalább egy hét üdülés, nyaralás?	86,4	180	13,6	28	100,0	209
Miért nincs: az életkorának megfelelő könyve?	33,8	26	66,2	51	100,0	77
Miért nem biztosított: megfelelő hely tanulásra, házi feladat készítésére?	49,5	5	50,5	5	100,0	11
Miért nem biztosított: íróasztal?	58,3	17	41,7	12	100,0	30
Miért nem biztosított: minden, az iskola által elvárt felszerelés?	100,0	2	,0	0	100,0	2

	nem engedhetik meg maguknak		egyéb ok		összesen	
Miért nem biztosított: szótár?	24,7	13	75,3	38	100,0	51
Miért nem biztosított: rendszeres sportolási lehetőség (tanórán kívül)?	30,3	13	69,7	29	100,0	42
Miért nem biztosított: fizetős iskolai kirándulásokon és programokon való részvétel?	65,4	25	34,6	13	100,0	39
Miért nem biztosított: fizetett különóra (nyelv, zene, fejlesztő foglalkozás)?	53,4	71	46,6	62	100,0	132
Miért nem biztosított: zsebpénz?	54,0	29	46,0	25	100,0	54

		fő	%
A gyermek jár(t)-e bölcsődébe?	igen	52	7,8%
	nem	615	92,2%
	összesen	667	100,0%

		fő	%
Hány éves korától járt bölcsődébe?	1	11	27,0%
	2	22	53,4%
	3	8	19,6%
	összesen	42	100,0%

		fő	%
Hány éves korától jár(t) a gyermek óvodába?	nem jár óvodába	13	2,2%
	2	5	0,9%
	3	342	60,9%
	4	113	20,1%
	5	80	14,3%
	6	8	1,5%
	összesen	561	100,0%

		fő	%
Hány éves koráig járt a gyermek óvodába?	5	7	1,4%
	6	214	45,2%
	7	234	49,6%
	8	5	1,1%
	9	13	2,8%
	összesen	473	100,0%

		fő	%
Felvették-e akkor az óvodába, amikor kérte?	igen	507	92,7%
	nem	40	7,3%
	összesen	547	100,0%

		háztartás	%
Melyik jobb: ha az óvodában a roma és a nem roma gyerekek egy, vagy ha külön csoportba járnak?	ha egy csoportba járnak	64	85,9%
	ha külön csoportba járnak	10	14,1%
	összesen	74	100,0%

		háztartás	%
Mennyire jellemző az óvodára, hogy magas a roma gyerekek aránya?	nagyon jellemző	37	47,1%
	inkább jellemző	7	9,0%
	inkább nem jellemző	16	19,7%
	egyáltalán nem jellemző	19	24,1%
	összesen	79	100,0%

		igen	nem	összesen
Miért kezdte 7 évesen vagy később az iskolát? (több válasz lehet)	Év-vesztes volt	28,9	71,1	100,0
	Szülő kérése volt	8,8	91,2	100,0
	Iskolaéretlen volt	5,2	94,8	100,0
	Beteg volt	1,8	98,2	100,0
	Egyéb ok miatt	5,7	94,3	100,0

		gyerek	%
Mennyire jellemző az iskolára, hogy magas a roma tanulók aránya?	nagyon jellemző	204	47,6%
	inkább jellemző	72	16,7%
	inkább nem jellemző	91	21,1%
	egyáltalán nem jellemző	63	14,6%
	összesen	430	100,0%

		gyerek	%
Melyik jobb: ha az iskolában a roma és a nem roma gyerekek egy, vagy ha külön osztályba járnak?	ha egy osztályba járnak	316	77,3%
	ha külön osztályba járnak	93	22,7%
	összesen	409	100,0%

		gyerek	%
Milyen gyakran olvas a gyermek kedvtelésből?	minden nap	102	22,9%
	hetente néhány alkalommal	103	23,0%
	havonta néhány alkalommal	58	13,1%
	évente néhány alkalommal	39	8,8%
	sohasem	144	32,3%
	összesen	447	100,0%

		gyerek	%
Volt-e a gyermek a család szervezésében múzeumban, zenei vagy színházi előadáson?	igen	111	22,9%
	nem	372	77,1%
	összesen	483	100,0%

		gyerek	%
Meg szokták-e beszélni a gyermekkel a TV-ben látottakat?	igen	328	67,5%
	nem	138	28,4%
	nincs TV	20	4,0%
	összesen	485	100,0%

		gyerek	%
Együtt szokott-e a gyermek étkezni mindkét szülőjével?	igen	580	87,9%
	nem	80	12,1%
	összesen	660	100,0%

		gyerek	%
Milyen gyakran szokott a gyermek étkezni mindkét szülőjével?	minden nap	340	59,9%
	hetente többször	170	30,0%
	hetente egyszer	45	7,9%
	havonta egyszer	10	1,8%
	soha	2	0,4%
	összesen	567	100,0%

--	--	--	--	--

HÁZTARTÁS sorszáma

A HÁZTARTÁSBAN ÉLŐ 0-17 ÉVES GYEREKEK SZÁMA

--	--

EBBEN A HÁZTARTÁSBAN HÁNY DARAB GYERMEKKÉRDŐÍV KÉSZÜLT?

--	--

Családok

Háztartás kérdőív

2013.

A válaszadás önkéntes!

Település neve:

Kijelentem, hogy az általam kezelt és felvett adatokat bizalmasan kezelem, azokat csak a kutatásban illetékes személynek adom át.

Kérdező aláírása:

Kérdés kezdete:

2013. hónap nap óra perctől

AZ INTERJÚALANY KIVÁLASZTÁSA: Elsősorban a gyerek(ek) édes- vagy nevelőanyja, másodsorban az édes- vagy nevelőapja, harmadsorban az a felnőtt személy, aki a gyerekek gondozásáért elsősorban felel.

Javasolt bemutatkozás:

Jó napot kívánok! vagyok, a Egyetem hallgatója. A kistérség gyerekesély programja keretében kérdőíves felmérést végzünk a gyermekes családok körében. Kérem válaszoljon az alábbi kérdésekre!

HÁZTARTÁSTÁBLA KÓDJAI

KÉRDEZETTHEZ VALÓ VIZONY KÓDJAI:

- 01 – házastársa, élettársa
- 02 – saját vagy a házastárs, élettárs vér szerinti gyermeke
- 03 – nevelt, fogadott gyermeke
- 04 – szülője
- 05 – apósa, anyósa
- 06 – unokája
- 07 – más rokona
- 08 – nem rokon

99 – NEM TUDJA

CSALÁDI ÁLLAPOT KÓDJAI:

- NŐTLEN/HAJADON
 - 01 – nőtlen, hajadon, nincs élettársa
 - 02 – nőtlen, hajadon, élettárral él
- HÁZAS
 - 03 – házas, házastárral él
 - 04 – házas, élettárral él
 - 05 – házas, de külön élnek, nincs élettársa
- ELVÁLT
 - 06 – elvált, nincs élettársa
 - 07 – elvált, élettárral él
- ÖZVEGY
 - 08 – özvegy, nincs élettársa
 - 09 – özvegy, élettárral él

99 – NEM TUDJA

LEGMAGASABB BEFEJEZETT ISKOLAI VÉGZETTSÉG KÓDJAI:

- 00 – általános iskolás korú, vagy még nem iskolás korú
- 01 – kevesebb, mint 8 általános
- 02 – 8 általános
- 03 – szakmunkásképző, szakképzés érettségi nélkül
- 04 – szakközépiskolai érettségi; szakképzést követő érettségi
- 05 – gimnáziumi érettségi
- 06 – érettségit követő, nem felsőfokú szakképzés, technikum
- 07 – felsőfokú szakképzés, felsőfokú technikum
- 08 – főiskola
- 09 – egyetem

99 – NEM TUDJA

JÁR-E KÓDJAI:

- 00 – nem jár
- 01 – bölcsőde
- 02 – óvoda
- 03 – általános iskola
- 04 – szakmunkásképző
- 05 – szakközépiskola
- 06 – gimnázium, 4 osztályos
- 07 – gimnázium, 5 osztályos
- 08 – gimnázium, 6 osztályos
- 09 – gimnázium, 8 osztályos
- 10 – technikum
- 11 – felsőfokú technikum
- 12 – főiskola
- 13 – egyetem
- 88 – egyéb

99 – NEM TUDJA

HOL VAN A MUNKAHELYE KÓDJAI:

- 1 – a településen
- 2 – közeli faluban
- 3 – közeli kisvárosban
- 4 – megyeszékhelyen
- 5 – Budapesten
- 6 – egyéb településen
- 7 – külföldön

9 – NEM TUDJA

DOLGOZIK-E/DOLGOZOTT-E KÓDJAI: HA NYUGDÍJ MELLETT DOLGOZIK, DOLGOZÓNAK JELÖLD! A FŐMUNKÁRA VONATKOZÓAN VÁLASZOLJON!

FŐMUNKA: AMIT A KÉRDEZETT ANNAK
TEKINT. HA BIZONYTALAN; AHOL A
LEGTÖBB IDŐT TÖLTI

DOLGOZIK/DOLGOZOTT:

- 01 – alkalmazott
- 02 – vállalkozó, önálló, saját vállalkozásában alkalmazott
- 03 – alkalmi munkát végez, megbízásokat vállal
- 04 – közmunkás

NEM DOLGOZIK/NEM DOLGOZOTT:

- 05 – munkanélküli (segélyezett)
- 06 – munkanélküli ellátás nélkül
- 07 – nyugdíjas (öregségi, özvegyi, stb.)
- 08 – rokkantnyugdíjas
- 09 – fogyatékkal élő, tartós betegség miatt nem dolgozik

- 10 – gyermekgondozási szabadságon, gyeden, egyesén, gyeten van („főállású anyja” is)
- 11 – háztartásbeli, családját látja el
- 12 – tanuló, továbbképzésen, átképzésen vesz részt
- 13 – ápolási díjon van
- 14 – egyéb okból nem dolgozik (pl. eltartott)

99 – NEM TUDJA

1. Összesen Önnel együtt hányan élnek a családban (egy háztartásban)?

..... fő

2. Kérem sorolja fel a háztartás tagjait! Kezdjük Önnel a sort!

Sor- száma	Keresztneve	Neme		Születési éve Ha nem tudja: Kb. mikor született? NÉGY SZÁM- JEGGYEL!	Kérde- zethez való viszonya	Családi állapota	Iskolai végzett- sége	Jár-e valamilyen iskolai rendszerű, végzettséget adó képzésre (nem tanfolyam)? Jár-e bölcsődébe vagy óvodába?	Jelenleg dolgo- zik-e?	HA DOLGO- ZIK: Hol van a munka- helye?	Dolgozott- e az elmúlt 12 hónapban? HA SOSEM DOLGO- ZOTT = 88	HA DOLGO- ZOTT: Hány hónapot dolgozott az elmúlt 12 hónapban?	Ebből hány hónapot dolgozott közfoglal- koztatásban? (közmunka)
		férfi	nő										
KÉRDE- ZETT		1	2	19	X							X –	X –
2.		1	2	X –								X –	X –
3.		1	2	X –								X –	X –
4.		1	2	X –								X –	X –
5.		1	2	X –								X –	X –
6.		1	2	X –								X –	X –
7.		1	2	X –								X –	X –
8.		1	2	X –								X –	X –
9.		1	2	X –								X –	X –
10.		1	2	X –								X –	X –

3. Önnek összesen hány gyermeke született, beleértve azokat is, akik már nem laknak az Önök háztartásában? (KÉRDEZŐ: HA NEM AZ ANYA A VÁLASZADÓ, AKKOR AZ ANYA GYEREKEINEK A SZÁMA)

..... gyermek
88 – M 99 – NT

4. Melyik évben született a legidősebb gyermeke?

19..... évben
9999 – NT

5. Most arról a lakásról kérdeznék, amiben jelenleg laknak. Mekkora a lakás alapterülete?

..... m²
999 – NT

6. Milyen jogcímen laknak ebben a lakásban?

- 1 – tulajdonos (ill. rokona)
- 2 – bérlik a lakást az önkormányzattól
- 3 – magánszemélytől bérlik a lakást
- 8 – egyéb (szívésségi lakó, szolgálati lakásban lakó stb.)
- 9 – NT

7 – 8. HA TULAJDONOSOK

7. Mit gondol, mennyit ér ez a lakás / ház?

..... Ft-ot 9 – NT

8. Mennyiért tudnák eladni ezt a lakást?

..... Ft-ért 9 – NT

MINDENKITŐL

9. A lakásban

a. Hány szoba van? (A FÉLSZOBA IS SZOBÁNAK SZÁMÍT)	db
b. Van-e konyha?	1 – igen 2 – nem
c. Van-e fürdőszoba?	1 – igen 2 – nem
d. Van-e vízöblítéses WC?	1 – igen 2 – nem

10. Milyen a lakás, ház vízellátása?

1 – nincs vezetékes víz → **HA NINCS: 10.a.** Milyen messziről hordják a vizet?

..... méterről 0 – NT

- 2 – hálózati vízvezetékes
- 3 – házi vízvezetékes
- 9 – NT

11. Jellemző-e az alábbi problémák bármelyike a lakásra, amelyben laknak?

	igen	nem	NT
a. beázik a tető	1	2	9
b. nedves a padlózat, a falak	1	2	9
c. korhad az ablakkeret, a padlózat	1	2	9
d. nincs elég fény, a lakás túl sötét	1	2	9
e. zajosak a szomszédok vagy nagy zaj szűrődik be az utcáról	1	2	9
f. bűnözés, erőszak, vandalizmus a környéken	1	2	9

12. Mennyi a ... villanyszámla **egy átlagos hónapban**? (ami nincs = 0, NT = 9)

- a. villany Ft /hó
- b. víz és csatorna (figyelem, kéthavonta szokták számlázni) Ft /hó
- c. gáz (palackos is)Ft /hó
- d. bérleti díj és ha van közös költség Ft /hó
- e. lakáshitel-törlesztésFt /hó
- f. fűtés (ha fűtési szezonra tudja, akkor egy hóra kell átszámítani) Ft /hó
- g. szemétszállítási díj Ft /hó
- h. egyéb (pl. telefon, TV, lakásbiztosítás stb.) Ft /hó

13. Kérem, becsülje meg: mennyi a **háztartás** havi nettó (adózás utáni) összes jövedelme?

..... Ft/hó

8 – M 9 – NT

13.a. Ha NEM TUDJA, ill. NINCS VÁLASZ

És azt megmondaná, hogy a következő kategóriák közül melyikbe tartozik?

- 1 – 50 ezer Ft, vagy kevesebb
- 2 – 51 - 100 ezer Ft
- 3 – 101 - 150 ezer Ft
- 4 – 151 - 200 ezer Ft
- 5 – 201 - 250 ezer Ft
- 6 – 251 - 300 ezer Ft
- 7 – 300 ezer Ft felett
- 8 – M
- 9 – NT

14. Most különböző jövedelemforrásokat sorolunk fel. Kérem, válassza ki közülük azokat, amelyekből az elmúlt hónapban a család tagjainak jövedelme származott. Hány forint nettó jövedelmük származott ebből?

	Hány forint jövedelmük származott ebből?	NT	X
a. főállásból származó rendszeres munkabér, fizetés	Ft	9	X
b. mellékfoglalkozásból, másodállásból származó jövedelem	Ft	9	X
c. vállalkozásból, üzleti tevékenységből származó jövedelem	Ft	9	X
d. alkalmi munkából származó jövedelem	Ft	9	X
e. közfoglalkoztatásból származó jövedelem	Ft	9	X
f. mezőgazdasági termelésből származó jövedelem	Ft	9	X
g. egyéb munkából származó jövedelem, éspedig	Ft	9	X
h. nyugdíj (bármilyen, árvaellátás is)	Ft	9	X
i. GYES, GYET	Ft	9	X
j. GYED, terhességi gyermekágyi segély (TGYÁS)	Ft	9	X
k. ápolási díj	Ft	9	X
l. családi pótlék	Ft	9	X
m. bármilyen segély (foglalkoztatást helyettesítő támogatás is!)	Ft	9	X
n. álláskeresési/munkanélküli/vállalkozói járadék	Ft	9	X
o. táppénz	Ft	9	X
p. családtól kapott anyagi támogatás	Ft	9	X
q. tartásdíj	Ft	9	X
r. bármilyen más segítő szervezettől, egyéntől kapott anyagi támogatás	Ft	9	X
s. egyéb, nem munkából származó jövedelem, éspedig:.....	Ft	9	X

15. Van-e Önöknek...

	van	nincs, mert nem engedhetik meg maguknak	nincs, egyéb okból	NT
a. automata mosógépük?	1	2	3	9
b. színes televíziójuk?	1	2	3	9
c. vezetékes telefonjuk?	1	2	3	9
d. mobiltelefonjuk?	1	2	3	9
e. személygépkocsijuk?	1	2	3	9

16. Előfordult-e az elmúlt 1 évben, hogy nem jutott elég pénzük...

	előfordult	nem fordult elő	nem költenek ilyesmire	NT
a. ennivalóra?	1	2	0	9
b. rezsire?	1	2	0	9
c. a lakás megfelelő fűtésére?	1	2	0	9
d. gyógyszerek kiváltására?	1	2	0	9
e. orvosi ellátásra?	1	2	0	9
f. gyermekek iskolai, óvodai költségeire?	1	2	0	9
g. szükséges közlekedésre?	1	2	0	9
h. társasággal, családdal való együttlétre, szórakozásra?	1	2	0	9

17. Megengedhetik-e maguknak, hogy évente legalább egy hétre elmenjenek nyaralni (mindannyian)?

- 1 – megengedhetik maguknak
- 2 – megengedhetik maguknak, de nem teszik
- 3 – nem engedhetik meg maguknak
- 9 – NT

18. Előfordult-e az elmúlt 12 hónapban, hogy hónap végére elfogyott a pénzük?

- 1 – igen
- 2 – nem
- 9 – NT

19. Van-e Önöknek megtakarított pénzük?

- 1 – van **19.a. HA VAN:** Mit gondol, ha nem lenne semmilyen bevételük, hány hónapra lenne ez elég a megélhetésükhöz?

..... hónapra 9 – NT

- 2 – nincs

- 9 – NT

20. Hogy érzi, Önök anyagilag...

- 1 – gondok nélkül élnek,
- 2 – beosztással jól kijönnek,
- 3 – éppen hogy kijönnek a havi jövedelmükből,
- 4 – hónapról hónapra anyagi gondjaik vannak, vagy
- 5 – nélkülözések között élnek?
- 9 – NT

21. Véleménye szerint egy olyan családnak, mint az Önöké, a mai körülmények között havonta hány forintba lenne szüksége ahhoz, hogy megfelelő színvonalon megéljen?

..... Ft/hó

9 – NT

22. Mostanában sokat beszélnek nálunk a szegénységről. Ön mit mondana: jelenleg Önök...

- 1 – teljes mértékben szegények,
- 2 – bizonyos értelemben szegények, vagy
- 3 – nem szegények?

9 – NT

23. És 3 évvel ezelőtt Önök...

- 1 – teljes mértékben szegények voltak,
- 2 – bizonyos értelemben szegények voltak, vagy
- 3 – nem voltak szegények?

9 – NT

24. Mit gondol, hogyan fog alakulni a helyzetük a következő évben?

- 1 – javulni fog,
- 2 – nem változik, vagy
- 3 – romlani fog?

9 – NT

25. Részesült-e az elmúlt 12 hónapban valaki a családtagok közül a következő természetbeni ellátásokból vagy személyes szolgáltatásokból?

	igen	nem	NT
a. közgyógyellátás	1	2	9
b. szociális étkeztetés	1	2	9
c. családsegítés, gondozás családsegítőtől vagy gyermekjóléti szolgálatától	1	2	9
d. élelmiszer, tüzelő juttatás	1	2	9
e. fogyatékosokat támogató szolgálat, fogyatékosok nappali intézménye	1	2	9
f. adósságkezelési szolgáltatás	1	2	9
g. tankönyv, gyermekintézmény térítési díjának átvállalása (ingyenes étkezés)	1	2	9

26. Sokan vannak ma Magyarországon, akiknek valamilyen tartozásuk, kifizetési hátralékuk van. A következők közül van-e Önöknek valamilyen kifizetési hátralékuk vagy adósságuk?

	van hátralékuk	nincs hátralékuk	nincs ilyen kötségük	NT
a. lakbér, albérleti díj, közös költség elmaradásuk	1	2	0	9
b. lakáshitel, áruhitel esetében törlesztőrészlet elmaradásuk	1	2	0	9
c. gázszámla elmaradásuk	1	2	0	9
d. áram(villany)számla elmaradásuk	1	2	0	9
e. víz-, csatornaszámla elmaradásuk	1	2	0	9
f. egyéb rezsiköltség (pl. telefon, TV, lakásbiztosítás) elmaradásuk	1	2	0	9
g. bolti tartozásuk	1	2	0	9
h. tartozás családnak / barátoknak / ismerősnek	1	2	0	9
i. egyéb, éspedig	1	2	0	9

27. Kérem, próbálja összeszámolni, hogy mindent egybevetve, hány forint kifizetési elmaradásuk, tartozásuk van?

..... Ft 9 – NT

28. Fenyeget-e annak veszélye, hogy tartozás miatt elveszítik a jelenlegi lakásukat?

1 – igen

2 – nem

9 – NT

29. Előfordult-e az utolsó 3 évben, hogy kikapcsolták Önöknél...

HA IGEN: És most mi a helyzet: ki van kapcsolva ...

					HA IGEN: → És jelenleg ki van kapcsolva?		
	igen	nem	Nincs bevezetve	NT	igen	nem	NT
a. a villanyáramot?	1	2	0	9	1	2	9
b. a vizet?	1	2	0	9	1	2	9
c. a gázt?	1	2	0	9	1	2	9

30. Most néhány, a közelmúltban bevezetett intézkedésről kérdezem. Hallott-e arról, hogy a gyerekek 50 óra igazolatlan iskolai hiányzása után nem fizetnek iskoláztatási támogatást a családnak?

HA IGEN: Egyetért ezzel?

HA IGEN: Érintette-e ez az Önök családját?

Hallott-e arról, hogy...				HA IGEN: Egyetért ezzel?			HA IGEN: Érintette-e ez az Önök családját?		
	igen	nem	NT	igen	nem	NT	igen	nem	NT
a. 50 óra igazolatlan iskolai hiányzás után nem fizetnek iskoláztatási támogatást?	1	2	9	1	2	9	1	2	9
b. rendőr kísérheti az igazgatóhoz azt a 14 év alatti diákot, aki igazolatlanul hiányzik az iskolából?	1	2	9	1	2	9	1	2	9
c. az önkormányzat elrendelheti, hogy segélyt, közmunkát csak az kaphat, akinek rendezett a lakókörnyezete?	1	2	9	1	2	9	1	2	9
d. a háromezernél kevesebb lakosú településeken az iskolákat az állam működteti?	1	2	9	1	2	9	1	2	9
e. a család a gyermekek után adókedvezményt kap?	1	2	9	1	2	9	1	2	9
f. a tankötelezettség életkorát 16 évre csökkentették?	1	2	9	1	2	9	1	2	9
g. a rokkantnyugdíjasok jogosultságát felülvizsgálják?	1	2	9	1	2	9	1	2	9
h. egyes önkormányzati feladatok a járásokhoz kerültek	1	2	9	1	2	9	1	2	9

31. Most az egészségi állapotára vonatkozóan kérdezem. Mit mondana, az Ön egészségi állapota...

- 1 – kiegyensúlyozottan jó,
- 2 – változó, de inkább jónak mondható,
- 3 – változó, nem kielégítő, vagy
- 4 – egészségi állapota inkább rossz?
- 9 – NT

32. Van-e valamilyen tartós vagy krónikus egészségügyi problémája?

- 1 – van
- 0 – nincs
- 9 – NT

33. Ön mennyire tartja magát egészségesnek?

- 1 – egészségesebb, mint az Önhöz hasonló korúak,
- 2 – olyan egészséges, mint a hasonló korúak általában, vagy
- 3 – rosszabb az egészségi állapota, mint a hasonló korúaké?
- 9 – NT

34. Kérem, mondja meg, hogy mennyire voltak jellemzőek Önre az elmúlt hónapban a következő állítások?

	Egyáltalán	Alig jellemző	jellemző	Teljesen jellemző	NT
a. Minden érdeklődésem elvesztettem mások iránt.	1	2	3	4	9
b. Semmiben sem tudok dönteni többé.	1	2	3	4	9
c. Több órával korábban ébredek, mint szoktam, és nem tudok újra elaludni.	1	2	3	4	9
d. Túlságosan fáradt vagyok, hogy bármit is csináljak.	1	2	3	4	9
e. Annyira aggódok a testi-fizikai panaszok miatt, hogy másra nem tudok gondolni.	1	2	3	4	9
f. Semmi munkát nem vagyok képes ellátni.	1	2	3	4	9
g. Úgy látom, hogy jövőm reménytelen, és a helyzetem nem fog változni.	1	2	3	4	9
h. Mindennel elégedetlen vagy közömbös vagyok.	1	2	3	4	9
i. Állandóan hibáztatom magam.	1	2	3	4	9

35. Országunkban az emberek sokféle nemzetiséghez vagy etnikumhoz tartoznak. Ön milyen nemzetiségűnek tartja magát elsősorban?

1 – magyar	4 – horvát	7 – roma/cigány
2 – német	5 – román	8 – egyéb, éspedig:
3 – szerb	6 – szlovák	88 – M 99 – NT

36. És milyen nemzetiségűnek tartja magát másodsorban?

0 – nem tartozik más nemzetiséghez	3 – szerb	7 – roma/cigány
	4 – horvát	8 – egyéb, éspedig:
1 – magyar	5 – román	88 – M 99 – NT
2 – német	6 – szlovák	

37. Van-e a családban olyan személy, aki romának/cigánynak vallja magát? (Ha az előző kérdések valamelyikére igennel válaszolt, akkor **rajta kívül**)

- 1 – van
2 – nincs
9 – NT

38. Ön vagy a háztartásban élők közül valaki tagja-e valamilyen ...

	sosem volt tag	korábban tag volt	most is tag	NT
a. civil vagy egyházi szervezetnek?	0	1	2	9
b. politikai pártnak, szervezetnek?	0	1	2	9

39. Előfordult-e az elmúlt évben, hogy Ön vagy a háztartás valamely felnőtt tagja önként, ellenszolgáltatás nélkül segített ...

	nem fordult elő	alkalmanként előfordult	rendszeresen előfordult	NT
a. politikai pártnak, szervezetnek	0	1	2	9
b. civil, társadalmi, önkéntes vagy nonprofit szervezetnek	0	1	2	9
c. egyházi szervezetnek	0	1	2	9
d. lakóközösségnek, települési közösségnek	0	1	2	9
e. oktatási intézménynek	0	1	2	9
f. rokonainak, barátainak, szomszédainak	0	1	2	9
g. olyan ismerőseinek, akik nem rokonai, és nem barátai	0	1	2	9
h. ismeretlen magánszemélyeknek	0	1	2	9
i. egyébnek.....	0	1	2	9

40. Ön születése óta ezen a településen él?

1 – igen

2 – nem → **HA NEM:** Melyik évben költözött a településre? évben 9 – NT

41. Mennyire szeret ezen a településen lakni, ahol most él? Kérem, osztályozzon 1-től 5-ig az iskolában megszokott módon, ahol az 5-ös azt jelenti, hogy nagyon szeret itt lakni, az 1-es azt, hogy egyáltalán nem szeret!

egyáltalán nem szeret				nagyon szeret	NT
1	2	3	4	5	9

42. Tervezi-e hogy elköltözik a településről?

1 – igen

→ **42.a. HA IGEN:** Mikorra tervezi az elköltözést?

1 – egy éven belül

2 – 1-10 éven belül

3 – több, mint 10 év múlva

9 – NT

→ **42.b.** Hová költözne?

1 – faluba, a járason/kistérségen belül

2 – városba, a járason/kistérségen belül

3 – faluba, a járason/kistérségen kívül

4 – városba, a járason/kistérségen kívül

5 – külföldre

9 – NT

2 – nem

9 – NT

43. Hallott-e arról, hogy az Önök kistérsége részt vesz a gyermekszegénység elleni programban/gyerekesély programban?

1 – igen

2 – nem

→ **Ugrás a 46. kérdésre!**

9 – NT

44. Kérem, mondja meg, hogy a családjában van-e olyan 0-17 év közötti gyermek, aki részt vett a gyerekesély program keretében szervezett programokban, vagy igénybe vette a gyerekesély program szolgáltatásait?

1 – igen

2 – nem

9 – NT

45. Ön vagy a család valamely más felnőtt tagja részt vett-e a gyerekesély program keretében szervezett programokban vagy igénybe vette-e a gyerekesély program szolgáltatásait?

1 – igen

45.a. HA IGEN: Milyen minőségben vett részt?

1 – résztvevőként, igénybe vevőként (pl. képzésen, előadáson)

2 – kísérőként

3 – önkéntes segítőként

TÖBB VÁLASZ LEHET

4 – egyéb, és pedig:.....

9 – NT

2 – nem

9 – NT

MINDENKITŐL

46. Kérjük, mondja el saját szavaival, hogy mit tart a településen jónak, előnyösnek a gyerekek szempontjából?

.....

.....

.....

47. És mit tart hiányosságnak, mire lenne szükség a településen ahhoz, hogy a gyerekeknek jobb helyzetük legyen?

.....

.....

.....

KÖSZÖNJÜK A VÁLASZADÁST!
(KÉRDEZŐ: FOLYTASD A GYERMEKKÉRDŐÍVVEL!)

KÉRDÉSEK A KÉRDEZŐNEK

K1. Hogyan ítéled meg a lakást?

	igen	nem	NT
a. A lakás sötét vagy berendezése sivár, egyhangú.	1	2	9
b. A lakás mindazon helyiségei, melyeket alkalmad volt megfigyelni, nagyjából tiszták.	1	2	9
c. A lakás mindazon helyiségei, melyeket alkalmad volt megfigyelni, nagyjából rendezettek.	1	2	9
d. Az épület biztonságos egy gyerek számára (nem balesetveszélyes, nem rejt egészségügyi kockázatot).	1	2	9
e. Az udvar rendezett	1	2	9
f. A környező házak jó állapotúak, rendezettek	1	2	9
g. Az utca földút	1	2	9

K2. Jelen volt-e a kérdezett gyereke, gyerekei a beszélgetésen?

1 – igen

2 – nem

K3. **HA IGEN:** Az interjú alatt hogyan viselkedett az anya/a kérdezett a jelen lévő gyerekekkel?

	igen	nem	NT	
a. Az anya / a kérdezett bátorította a gyereket, hogy vegyen részt a társalgásban.	1	2	9	X
b. Az anya / a kérdezett válaszolt a gyerek kérdéseire, kéréseire.	1	2	9	X
c. Az anya / a kérdezett beszélgetett a gyerekekkel (nem számít beszélgetésnek, ha csak rászólt a gyerekekre, vagy negatív megjegyzést tett rá).	1	2	9	X
d. Az anya / a kérdezett bemutatta a kérdezőt a gyerekeknek.	1	2	9	X
e. Amikor az anya / a válaszoló a gyerekekről beszélt, vagy mondott valamit a gyerekeknek, a hangneme, illetve ahogy beszélt, az a gyerek iránti pozitív érzéseiről tanúskodott.	1	2	9	X

--	--	--	--	--

HÁZTARTÁS sorszáma

--	--

Gyermek sorszáma
a háztartástáblából

.....

Gyermek keresztnéve

--	--	--	--

év

Gyermek születési ideje

--	--

hó

--	--

Hány éves?

Családok

Gyermek kérdőív

2013.

A válaszadás önkéntes!

Település neve:

--	--

*Kijelentem, hogy az általam kezelt és felvett adatokat bizalmasan kezelem,
azokat csak a kutatásban illetékes személynek adom át.*

Kérdező aláírása:

**A CSALÁDBAN LÉVŐ ÖSSZES 0-17 ÉVES GYEREKRE KI KELL TÖLTENI 1-1
KÉRDŐÍVET!**

KÉRDEZŐ: Tisztázd, hogy minden kérdés a címlapon szereplő keresztnévű gyerekre vonatkozik!

1. Meg tudná mondani, hogy mennyi volt a gyermek súlya, amikor megszületett?

..... gramm

9 – NT → **1.a. HA NEM TUDJA:** És azt meg tudná-e mondani, hogy....

1 – 1500 gramm alatti,

2 – 1500-2500 gramm közötti, vagy

3 – 2500 gramm feletti súllyal született-e a gyermek?

9 – NT

2. A gyermek jár(t)-e bölcsődébe?

1 – igen → **2.a. HA JÁR(T):** Hány éves korától? év

2 – nem

9 – NT

3. A gyermek jár(t)-e Biztos Kezdet gyerekházba?

1 – igen → **3.a. HA JÁR(T):** Összesen hány hónapot járt? hó 99 – NT

KÉRDEZŐ: ha évet mond, számold át hónapra!

3.b. Milyen gyakorisággal járt?

1 – naponta

2 – hetente többször

3 – havonta többször

4 – havonta egyszer vagy ritkábban

9 – NT

2 – nem

9 – NT

4. Az általános iskola megkezdése előtt részesült-e valamilyen külön, szakember által javasolt fejlesztésben (gyógytorna, fejlesztő torna, logopédiai fejlesztés...)?

1 – igen

2 – nem

3 – nem, de az iskola megkezdését követően járt fejlesztésre

9 – NT

5. Most a gyermek egészségi állapotáról kérdezek.

Van-e a gyermeknek hallásproblémája?

1 – van

2 – nincs

9 – NT

6. Van-e a gyermeknek látásproblémája?

1 – van → **6.a. HA VAN:** Milyen súlyos a probléma?

1 – nem súlyos, szemüveggel jól lát

2 – gyengénlátó

3 – egyik szemére vak

4 – mindkét szemére vak

9 – NT

2 – nincs

9 – NT

7. Van-e a gyermeknek valamilyen EGYÉB tartós egészségügyi problémája?

1 – van

2 – nincs → **ugrás a 9-re!**

9 – NT

8. Kérem, mondja meg, hogy az alábbiak közül milyen betegségei vannak a gyermeknek!

	Van	Nincs	NT	X
a. mozgásszervi (csontozat, ízületek, izomzat) rendellenesség	1	2	9	X
b. keringési betegség (pl. szívrendellenesség)	1	2	9	X
c. tartós idegrendszeri betegség (pl. epilepszia)	1	2	9	X
d. emésztőrendszeri betegség (fekély, reflux stb.)	1	2	9	X
e. asztma	1	2	9	X
f. egyéb légzőszervi betegség	1	2	9	X
g. allergia (szénanátha, ekcéma)	1	2	9	X
h. depresszió vagy más pszichikai betegség	1	2	9	X
i. kóros soványság	1	2	9	X
j. kóros kövérség	1	2	9	X
k. egyéb betegség, éspedig:.....	1	2	9	X

9. Ön szerint a gyermek a korához képest testileg...

1 – kevésbé fejlett,

2 – átlagosan fejlett, vagy

3 – az átlagosnál fejlettebb?

9 – NT

10. Ön szerint a gyermek a korához képest értelmileg...

- 1 – kevésbé fejlett,
- 2 – átlagosan fejlett, vagy
- 3 – az átlagosnál fejlettebb?
- 9 – NT

11. A gyermek számára biztosítottak-e az alábbiak?

HA NEM: Miért nem? (CSAK KÉRDEZD ÉS SOROLB BE!)

	igen	nem	Miért nem?			
			nem engedhetik meg maguknak	egyéb ok	NT	X
a. hétköznap napi három étkezés (óvodai, iskolai étkezéssel együtt)	1	2	1	2	9	X
b. hétvégén napi három étkezés	1	2	1	2	9	X
c. legalább naponta egyszer hús, húskészítmény, hal (vagy ennek megfelelő vegetáriánus étel)	1	2	1	2	9	X
d. naponta friss zöldség és gyümölcs fogyasztása	1	2	1	2	9	X
e. két pár megfelelő cipő (beleértve 1 pár minden időben használható cipőt)	1	2	1	2	9	X
f. újonnan vásárolt (nem használt) ruha	1	2	1	2	9	X
g. meleg téli felsőruha	1	2	1	2	9	X
h. külön fekhely	1	2	1	2	9	X
i. kültéri játékok (kerékpár, görkorcsolya, roller stb.)	1	2	1	2	9	X
j. beltéri játékok (készségfejlesztő babajátékok, építő kockák, társasjátékok, számítógépes játékok)	1	2	1	2	9	X
k. különleges események megünneplése (születésnap, névnap, vallási ünnepek)	1	2	1	2	9	X
l. baráti köre rendszeres meghívása közös játszásra és étkezésre	1	2	1	2	9	X
m. évente legalább egy hét üdülés, nyaralás	1	2	1	2	9	X

12. Van-e a gyermeknek az életkorának megfelelő könyve? (KÉRDEZŐ: A testvérével közös könyv is. Tisztázd, hogy nem a kötelező iskolai tankönyvekre gondolunk.)

1 – van **HA VAN: 12.a.** Körülbelül hány életkorának megfelelő könyve van a gyermeknek?

- 1 – 1 és 3 között
- 2 – 4 és 9 között
- 3 – 10 és 19 között
- 4 – 20 vagy több
- 9 – NT

2 – nincs **HA NINCS: 12.b.** Miért nincs?

- 1 – nem engedhetik meg maguknak
- 2 – egyéb ok
- 9 – NT

9 – NT

13. Együtt szokott-e a gyermek étkezni mindkét szülőjével? (KÉRDEZŐ: Ha nem édesapjával, édesanyjával él egy háztartásban, akkor a nevelőszülőjével)

1 – igen **HA IGEN: 13.a.** Milyen gyakran?

- 1 – minden nap
- 2 – hetente többször
- 3 – hetente egyszer
- 4 – havonta egyszer
- 5 – soha
- 9 – NT

2 – nem

9 – NT

0-9 ÉVES GYEREKEKRE

14. Szoktak-e Önök otthon a gyermeknek mesét olvasni vagy mondani?

1 – igen → **HA IGEN: 14.a.** Milyen gyakran szoktak?

- 1 – minden nap
- 2 – nagyjából kétnaponta
- 3 – havonta néhány alkalommal
- 4 – évente néhány alkalommal
- 9 – NT

2 – nem

9 – NT

3-17 ÉVES GYEREKEKRE

15. Hány éves korától jár(t) a gyermek óvodába?

..... éves korától

0 – nem járt óvodába → **ugrás a 18. kérdésre!**

9 – NT

16. Hány éves koráig járt a gyermek óvodába?

..... éves koráig

8 – jelenleg is óvodás

9 – NT

17. Felvették-e akkor az óvodába, amikor kérte?

1 – igen

2 – nem

9 – NT

18. Jelenleg vagy korábban volt-e olyan időszak, amikor a gyermeket szakértői vélemény alapján sajátos nevelési igényűvé nyilvánították?

1 – igen → **18.a. HA IGEN:** Mi alapján nyilvánították a gyereket sajátos nevelési igényűvé?

- 1 – testi fogyatékoság, mozgáskorlátozottság miatt
- 2 – érzékszervi fogyatékoság miatt
- 3 – értelmi fogyatékoság miatt
- 4 – beszédfogyatékoság miatt
- 5 – autizmus miatt
- 6 – pszichés fejlődési zavar miatt (dyslexia, dysgraphia, dyscalculia, kóros aktivitászavar stb.)
- 7 – egyéb ok miatt

2 – nem

9 – NT

19. Szokott-e a gyermeke számítógépet használni?

1 – igen → **19.a. HA IGEN:** Hol szokott számítógépet használni?

- 1 – az iskolában/óvodában
- 2 – teleházban, közösségi helyeken
- 3 – barátoknál, rokonoknál
- 4 – otthon
- 9 – NT

TÖBB VÁLASZ LEHET

2 – nem

9 – NT

20. Szokott-e a gyermeke internetet használni?

1 – igen → **20.a. HA IGEN:** Hol szokott internetet használni?

- 1 – az iskolában/óvodában
- 2 – teleházban, közösségi helyeken
- 3 – barátoknál, rokonoknál
- 4 – otthon
- 9 – NT

TÖBB VÁLASZ LEHET

2 – nem

9 – NT

6-17 ÉVESEK GYEREKEKRE VONATKOZÓ KÉRDÉSEK

21. Hány éves korában kezdte el a gyerek az általános iskolát?

..... éves korában → **21.a. HA 7 ÉVESEN VAGY KÉSŐBB:** Mi volt ennek az oka?

- 1 – év-vesztes
- 2 – szülő kérése
- 3 – iskolaéretlen volt
- 4 – beteg volt
- 5 – egyéb ok, éspedig
- 9 – NT

TÖBB VÁLASZ LEHET!

0 – még nem iskolás

99 – NT

22. Hányadik osztályba jár jelenleg?

..... osztályba

99 – NT

23. Milyen tantervű osztályba jár?

1 – normál osztály/csoport

2 – gyógypedagógiai osztály/csoport

3 – tagozatos osztály/csoport, éspedig:

9 – NT

24. Valamilyen probléma miatt most vagy régebben járt-e kisegítő, felzárkóztató osztályba?

1 – igen

2 – nem

9 – NT

25. Volt-e magántanuló, vagy eltanácsolták-e valamelyik iskolából?

1 – igen

2 – nem

9 – NT

26. Ismételt-e évet az általános iskolában?

1 – igen **26.a. HA IGEN:** Hányszor? alkalommal

9 – NT

2 – nem

9 – NT

27. Mennyi volt a gyermek utolsó tanulmányi átlageredménye?

Ha pótvizsgázott, mennyi volt a pótvizsga utáni tanulmányi átlageredménye?

..... ,

9 – NT

28. Jár-e jelenleg napközibe?

1 – igen

2 – nem

9 – NT

29. Igénybe veszi-e az iskolai étkeztetést....

	igen	nem	NT
a. iskolaévben	1	2	9
b. nyáron	1	2	9

30. **HA ÉTKEZIK AZ ISKOLÁBAN**

Az iskolai étkezéséért...

- 1 – a teljes összeget,
- 2 – az összeg egy részét, vagy
- 3 – semmit nem fizetnek?
- 9 – NT

31. Jár-e a gyermek valamilyen különóra (pl: sport-, zene-, színház-, táncóra), vagy tagja-e ilyen célú szervezetnek, egyesületnek?

- 1 – igen
- 2 – nem
- 9 – NT

32. Milyen gyakran olvas a gyermek kedvtelésből?

- 1 – minden nap
- 2 – hetente néhány alkalommal
- 3 – havonta néhány alkalommal
- 4 – évente néhány alkalommal
- 5 – sohasem
- 9 – NT

33. Az elmúlt évben volt-e a gyermek valamelyik családtaggal, vagy a család szervezésében múzeumban, zenei vagy színházi előadáson? (KÉRDEZŐ: az iskolai szervezésű programokat ne számítsd!)

- 1 – igen
- 2 – nem
- 9 – NT

34. Milyen gyakran kell a gyerekeknek megtennie a következőket?

	szinte soha	néha	minden második alkalommal	gyakran	majdnem mindig	NT
a. saját szobáját kitakarítani	1	2	3	4	5	9
b. elrakodni saját maga után	1	2	3	4	5	9
c. beosztani saját idejét (pl. időben felkelni, iskolába induláshoz elkészülni)	1	2	3	4	5	9

35. Ha a család együtt néz TV-t, meg szokták-e beszélni Önök a gyermekkel a látottakat?

- 1 – igen
- 2 – nem
- 8 – nincs TV-jük
- 9 – NT

36. A gyermek számára biztosítottak-e az alábbiak?

HA NEM: Miért nem?

CSAK KÉRDEZD ÉS SOROLD BE!

	Miért nem?					
	Igen	Nem	Nem engedhetik meg maguknak	Egyéb okok	NT	X
a. megfelelő hely tanulásra, házi feladat elkészítésére	1	2	1	2	9	X
b. íróasztal	1	2	1	2	9	X
c. minden, az iskola által elvárt felszerelés	1	2	1	2	9	X
d. szótár	1	2	1	2	9	X
e. rendszeres sportolási lehetőség (tanórán kívül)	1	2	1	2	9	X
f. fizetős iskolai kirándulásokon és programokon való részvétel	1	2	1	2	9	X
g. fizetett különóra (nyelv, zene, fejlesztő foglalkozás, sport, stb.)	1	2	1	2	9	X
h. zsebpénz	1	2	1	2	9	X

MINDENKITŐL

37. Talán korai még erről beszélni, mégis mit gondol, milyen iskolai végzettséget fog a gyermeke szerezni?

- 1 – legfeljebb 8 osztály
- 2 – szakiskola
- 3 – szakközépiskola
- 4 – gimnázium
- 5 – felsőfok
- 9 – NT

HA A GYEREK ÓVODÁBA JÁR

Most néhány kérdést szeretnék feltenni a gyermek jelenlegi óvodájáról

38. Melyik óvodába jár a gyermek jelenleg?

..... (óvoda neve és települése)

9 – NT, NV

39. Mennyire jellemzők a gyermek jelenlegi óvodájára a következők?

	teljesen jellemző	inkább jellemző	inkább nem jellemző	egyáltalán nem jellemző	NT
a. Jók az óvónők.	4	3	2	1	9
b. Az óvodában figyelembe veszik a gyerek kéréseit, igényeit.	4	3	2	1	9
c. Partnernek tekintik a szülőket.	4	3	2	1	9
d. A szülők bekapcsolódhatnak a programok kialakításába, szervezésébe.	4	3	2	1	9
e. Jó a gyerekközösség.	4	3	2	1	9
f. A gyerek jól fejlődik.	4	3	2	1	9
g. Az óvoda berendezése, bútorzata megfelelő	4	3	2	1	9
h. Az óvoda játékokkal, eszközökkel való felszereltsége megfelelő.	4	3	2	1	9
i. Sok az erőszakos, verekedő gyerek.	4	3	2	1	9
j. Túlzsúfoltak a csoportok.	4	3	2	1	9

40. Mennyire jellemző az óvodára, hogy magas a roma gyerekek aránya?

1 – nagyon jellemző

2 – inkább jellemző

3 – inkább nem jellemző

4 – egyáltalán nem jellemző

9 – NT, NV

41. Véleménye szerint általában melyik jobb: ha egy óvodában a roma és a nem roma gyerekek egy csoportba, vagy ha külön csoportba járnak?

1 – ha egy csoportba járnak

2 – ha külön csoportba járnak

9 – NT

42. Kérem, saját szavaival mondja el, hogy mit tart az óvoda sikereinek, erősségeinek?

.....

.....

.....

43. És mit tart az óvoda hiányosságainak, fejlesztendő területeinek?

.....

.....

.....

HA A GYEREK ISKOLÁBA JÁR

Most néhány kérdést szeretnék feltenni a gyermek jelenlegi iskolájáról.

44. Melyik iskolába jár a gyermek jelenleg?

..... (iskola neve és települése)

9 – NT, NV

45. Mennyire jellemző az iskolában a drogprobléma, túlzott alkoholfogyasztás a gyerekek között?

1 – nagyon jellemző

2 – inkább jellemző

3 – inkább nem jellemző

4 – egyáltalán nem jellemző

9 – NT

46. Mennyire igazak a következő állítások a gyermek jelenlegi iskolájára?

	teljesen igaz	inkább igaz	inkább nem igaz	egyáltalán nem igaz	NT
a. Jók a pedagógusok.	4	3	2	1	9
b. Figyelembe veszik a gyerek kéréseit, igényeit.	4	3	2	1	9
c. Partnernek tekintik a szülőket.	4	3	2	1	9
d. A szülők bekapcsolódhatnak a programok kialakításába, szervezésébe.	4	3	2	1	9
e. Jó a gyerekközösség	4	3	2	1	9
f. A gyerek jól fejlődik.	4	3	2	1	9
g. Az iskola berendezése, bútorzata megfelelő	4	3	2	1	9
h. Az iskola eszközökkel való felszereltsége megfelelő.	4	3	2	1	9
i. Sok az erőszakos, verekedő gyerek.	4	3	2	1	9
j. Túlszűfoltak az osztályok.	4	3	2	1	9

47. Mennyire jellemző az iskolára, hogy magas a roma tanulók aránya?

1 – nagyon jellemző

2 – inkább jellemző

3 – inkább nem jellemző

4 – egyáltalán nem jellemző

9 – NT, NV

48. Véleménye szerint általában melyik jobb: ha egy iskolában a roma és a nem roma gyerekek egy osztályba, vagy ha külön osztályba járnak?

1 – ha egy osztályba járnak

2 – ha külön osztályba járnak

9 – NT

49. Kérem, saját szavaival mondja el, hogy mit tart az iskola sikereinek, erősségeinek?

.....

.....

.....

50. És mit tart az iskola hiányosságainak, fejlesztendő területeinek?

.....

.....

.....

**KÖSZÖNJÜK, HOGY VÁLASZAIVAL SEGÍTETTE
MUNKÁNKAT!**

A KÉRDEZÉS VÉGE: óra perc